БҮГҮ-ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, ҚАТЫЖЫНАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, ҚЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үзелдеттинген.

1952 сентябрь 11 четверг № 179 (2609)

ӨРТӨӨ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

ВКП(б)-ниң XIX съездизинге уткуштур (1 арын).

ВКП(б) Кызыл хоорай комитединиң ажылының дугайында отчёт (2 арын).

Революцияның чалбыыштыг демиселчизи (3 арын).

Д. Бегзи.—Күрүнеге тараа дужаалгазы дээш демиселдиң организавкчылары (3 арын).

М. Сундуй.—Орук ашталгазынче сагыш салыр (3 арын).

В. Цыпкин. — Ажылчын, албан-хаакчыттарның ажыл төлевиринден олча-ажык үндүрүүнүң акшазын тырттар хоойлуну үреп болбас (3 арын).

Улус демократиязының чуртта-рында (4 арын).

Франциияның компартиязының ТК-зының пленуму (4 арын).

Японияның национал хосталгазының демократтыг чаңгыс-аай фронтузунуң соңгулда программазы (4 арын).

АКШ-та соңгулдаларның мурнуу чарында (4 арын).

КҮШ-АЖЫЛДЫҢ САГЫЛГА-ЧУРУМУН БЕДИК ДЕҢНЕЛЧЕ

Ленин — Сталинның партиязының XIX съездизинче совет улус улам-на күштелип турар политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүн-биле ужуражырынче бар чыдар. Ажылчыннар болгаш колхозчулар база күш-ажылчы интеллигенция 1952 чылдың улус ажыл-агыйының планын долдур болгаш ажыр күүседир дээш социалистиг чарышты улам күштүү-биле калбартып турарлар.

Коммунистиг тургузуушкуннуң кайгамчык улуг айтырыгларын партияның XIX съездизинге чугаалажыр. Съездиге ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң 1951—1955 чылдардагы беш чыл планының дугайында директиваларны болгаш партияның өскерткен Уставының төлевилелин бистиң чуртувустың бүгү-ле партийжи болгаш партия кежигүнү эвес-даа ажылчы чоннары улуг сонуургал-биле үүлдүг деп көрүп, партияның ам болур съездизиниң шиитпирлерин күүседиринге беленин көргүзүп, бедиткен социалистиг хүлээлгелерни ап турарлар.

Коммунистиг тургузуушкуннуң кайгамчык улуг чаагай чаа сорулгалары бистиң үлетпүрүвүстүң ажылчыннарының болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларының, көдээниң колхозчу ажыл-ишчилериниң, МТС, совхозтарның ажылчыннарының, күш-ажылчы интеллигенцияның шылгарангай бүдүрүкчү ажылын, ооң иштинде күш-ажылдың сагылга-чурумун бедидерин негеп турар. Күш-ажылдың сагылга-чуруму болза, бистиң социалистиг ниитилеливистиң кежигүннериниң хажыдып болбас хоойлузу. Бистиң социалистиг ниитилеливистиң мурнакчы ажылчын аңгызы эн-не бедик күш-ажылчы сагылга-чурумнуг болганның ачызы-биле социалистиг ниитилелди тургускан болгаш ам коммунизмниң улуг тудугларын көстүп көрбээн бедик темпа-биле калбартып турар. Күш-ажылдың шак ол бедик сагылга-чурумунга бисти коммунистиг партия өөреткен болгаш кижизиткен. Биске күш-ажылдың сагылга-чуруму бедик болган тудум-на бистиң чедиишкиннеривис улам-на улгадырын болгаш быжыырын билир бис.

Ындыг турбуже, бистиң областың бүдүрүлгелеринде болгаш тудуг черлеринде күш-ажылдың сагылга-чуруму дыка куду деннелде туруп турары тергиин четпес. Областың чурт үлетпүрүнде, «Тыва алдын» трестизиниң бүдүрүлгелеринде, тудуг трестизинде болгаш өске-даа бүдүрүлге черлеринде күш-ажылдың сагылга-чурумун үрээр, ажылдан бодунуң туразы-биле үнер, ажыл-шагы үзүп прогул кылыр чоруктар элээн көвүдээн.

1952 чылдың бирги чартыында ажыл-шагы үзүп прогулдаар чоруктар энир чылын ол үедеги турганындан көвүдээн. Чижээлээрге, областың чурт үлетпүрүнүң бүдүрүлгелеринге прогул кылыр чорук элээн хөй катап, Чадааның автотранспорт конторазынга үш катап, «Тыва тудуг» трестизинге бүдүн чартык катап көвүдээн. Кызылдың тууйбу заводунда күш-ажылдың сагылга-чуруму эн куду деннелде туруп турар, ол бүдүрүлгеге бо чылдың үүгле чаңгыс июль айда 400 ажыг прогулдар болган болгаш ажылдан туразы-биле үнер 11 таварылгалар болган. Ол ышкаш Кызылдың сапог мастерскаязында прогулдарның саны эрткен чылгызынга удур үш катап көвүдээн.

Күш-ажылдың сагылга-чурумунуң үрээшкиннери болза, «Тыва тудуг» трестизи болгаш чамдык өске-даа бүдүрүлгелер 1952 чылдың баштайгы чартыында бүдүрүлге программазын күүседип шыдавайн барганының бир кол чылдагааны ол болган.

Бистиң бүдүрүлгелериске болгаш тудуг черлеривиске шак ол болгулаан күш-ажылдың сагылга-чурумунуң үрээшкиннери болза, ында партия, профэвилел организацияларының болгаш бистиң ажыл-агый удуртукчуларывыстың күш-ажылдың сагылга-чурумун бедидер талазы-биле чогуур хемчеглерни албайн турганындан болгаш чавыс негелделиг болганындан тыптып үнгени чугаажок. Бүдүрүлгелериниң болгаш тудуг черлериниң удуртукчулары, ВКП(б) райкомнары болгаш ВКП(б) Кызыл хооркому, комсомол болгаш профэвилел организациялары күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаарынга холбашкан шиитпирлиг хемчеглерни албайн, күш-ажылдың сагылга-чурумунуң үрекчилери-биле демиселди ыракта четпес тургусканын демдеглээри чугула.

Күш-ажылдың сагылга-чурумун үрээринге чедирген үүлдериниң бирээзи болза, ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның, эң ылаңгыя бүдүрүлгеге чаа келген кадрларның ортузунга политиктиг болгаш кижизидилгелиг ажылды ыракта четпес чорудуп турганы болур.

Күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаары эң чугула ажыл-агый-политиктиг сорулга болганның ужурунда ВКП(б) райкомнары болгаш ВКП(б) Кызыл хооркому, бүдүрүлгелериниң, транспорт организацияларының, тудуг черлериниң удуртукчулары, бүдүрүлгелерде партия, профэвилел болгаш комсомол организациялары күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаарынга угланган эн чугула хемчеглерни доп-дораан алыр хүлээлгелиг. Күш-ажылдың сагылга-чурумун үреп, бүдүрүлгелериниң ажылын дезорганизаттаар кижилер-биле эптеш чок демиселди чорудуп, харын-даа прогул кылырларны чажырган, камгалаан удуртукчуларга күрүнеиниң болгаш партияның сагылга-чурумун үрээни дээш эң шынгыы харыысалганы көргүзер.

Күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаар хемчеглериң бирээзи болза, ажылчыннар болгаш албан хаакчыттарның ортузунга политиккижизидилгелиг ажылды күштелдирери, ажылчынарның ажылдаар черинге болгаш амыдырал чуртталгазынга тааржыр байдалды тургузуп бээри, ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның ажыл-төлевирин өй-шаанда төлеп турары болур.

Күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаар хемчеглерни боттандырып тургаш, бистиң областың аныяк үлетпүрүнүң ажылчыннары, көдээниң колхозчу ажыл-ишчилери болгаш күш-ажылчы интеллигенциязы коммунистиг тургузуушкунга боттарының салыышкыннарын киирер болгаш Тыва областы Совет Эвилелиниң чечектелчек сайзырангай булуну болдурарынга шиитпирлиг рольду ойнаарлар.

А. Н. Радищевтиң дугайында чаа документилер

ЛЕНИНГРАД. ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының орус литературa институдунуң улуг эртем ажылдакчызы Д. С. Бабкин болза, улуг орус чогаалчы, философ болгаш революсчу А. Н. Радищевтиң амыдыралының болгаш ажыл-чорудулгазының дугайын хөй чылдар дургузунда шинчилеп өөренип келген. Чурттуң архивтеринге ажылдап тургаш, билдинмейн турган дыка хөй документилерни эртемден тыпкан. Ындыг документилериниң 50 ажыг хирези «Петербургтан Москваже аян-чорук» деп номун парлап үндүргени дээш А. Н. Радищевти 1790 чылда II Екатеринаның судаанынга хамааржып турар.

Ол документилерни өөренип көрген чорук чогаалчы-патриоттуң ажыл-чорудулгазының чаа-чаа сонуурганчыг үүлдерин тургузар арганы берген.

А. Н. Радищевтиң дугайында элээн хөй эртем-шинчилел ажылдары болза, А. Н. Радищевтиң чаңгыс-аай бодалгалыглары чок, идея талазы-биле чаасканзыргай чораан деп меге бадыткалды кылып турган. А. Н. Радищевтиң салгакчылары — С. А. Тучковтуң, В. В. Пассектиң болгаш өскелериниң-даа XVIII үүс чылдың төнчүзүнде тарап непгерээн чогаалдарын амгы үеде тыпкан чорук, ол меге бадыткалдың шын эвезин көргүзүп турар.

Петропавловская шивээниң комендантызының канцеляриязынга чыткан чамдык документилер амдыгаа чедир шинчилетинмээн турган. Оларның иштинде А. Н. Радищевти тудуп хоругдаанының ордери база бар. Чогаалчыны бектелгелиг өрээлге хоругдаарының корум-чурумунуң дугайын ол ордерде бижээн. Ол материалдар болза, байысаалга үезинде чогаалчыны кайы-хире каржы аажылап турганын херечилеп турар.

А. Н. Радищевтиң херээниң талазы-биле II Екатеринаның сенадының кылган илеткелиниң долу бижимели болгаш кеземче судунуң Петербург палатазының А. Н. Радищевти өлүрүп шиидер дугайында шиитпириниң бижимели база тывылган.

А. Н. Радищевтиң судтатырганының талазы-биле шинчилелдерниң болгаш амга чедир парлатынмаан документилерни ССРЭ-ниң эртемнер Академиязының ном үндүрер чери парлап үндүрер.

(СЭТА).

ВКП(б)-ниң XIX съездизинге уткуштур

Чуртта эң хоочун МТС-тиң механизаторларында

БЕРЕЗОВКА. (Одесса область). Партияның XIX съездизинге алдар болдурган стахановчу ээлчегниң хүннеринде чуртта хоочун үлегер-көргүзүглүг Т. Г. Шевченко аттыг МТС-тиң коллективи ынак Төрээн чурттуң улам ыңайгы чечектелиишкининиң болгаш быжыгланыышкынының херээнге бодунуң салыын киреринче үүткээш, чаа социалистиг хүлээлгени алганнар. МТС-тиң чоогунда турар колхозтарынга күзүн чажып тараан қызылтастың, кукурузаның, арбайның, тарымал тоорактың бедик дүжүдүн чедип алырынга дузалаар деп хүлээлгени механизаторлар алган. Трактор бригадалары күзүн тараан тарааларны ажаап алырын 10 хонукта доозар, октябрь 1-те чедир күскү чер андарылгазын доозар, көдээ ажыл-агыйның бүгү ажылдарын үлегерлиг күүседир деп сөзүн берген.

Хүлээлгени күүседир дээш демисел эгелээн. Бүгү трактористер күскү чер андарылгазының планын ажыр күүседип турар болгаш күскү тарылгага база орай тараан культураларны ажаап алырынга эки белеткенгеннер.

Механизаторлар съездиниң документилерин өөренип турар. Хоочун механизатор П. М. Малоногтуң беседазын олар улуг сонуургалдыбыле дыннап турарлар. Чээрби чыл мурнунда Шевченко аттыг совхозтуң трактору-биле совхозтуң кыдыында тараачыннарның черин бир дугаарында андарар аас-кежин аңаа таварышкан.

МТС-тиң ажылдап турар бүгү колхозтарында күзүн тараан қызылтастың ортумак дүжүдү бо чылын бир гектардан-на 25 центнер болуп турар, а Сталин аттыг, Будённый аттыг болгаш Петровский аттыг колхозтарның хову бригадалары-биле кады ажылдап турар Нижниктиң, Гришковтуң, Самовтуң мурнакчы трактор бригадалары 27, 25 болгаш оон-даа хөй центнер тарааны өстүрүп алганнар.

Агитаторлар Шевченко аттыг МТС-тиң чижээн көргүспүшүлүн, тараажыларның күш-ажылы индустрияның күш-ажылының бир хевири болуп бар чыдарын көргүзүп турар. МТС-тиң чоогунда турар колхозтарның бүгү көдээ ажыл-агыйларының механизасчыдылгазы 92 хуу чедип турар. Чер ажылының культуразы үзүктел чок өзүп турар, Шевченко аттыг МТС-тиң чоогунда турар колхозтар дайын сөөлүнүң чылдарында миллионерлер апарган, колхозчуларның трудоденьнеринге акша-биле төлелге 4—5 катап өскен.

Хоочун МТС-тиң онза чоргаарылы болза, ооң кадрлары болуп турар. Мында 30 ажыг кадрлар станцияның тургустунган хүнүнден бээр ажылдап турар.

(СЭТА).

—⊙—

Стахановчу колонна

ЛЮБОТИН. (Харьков область). Люботинниң паровоз депозунуң слесарылары, токарылары, септелге цехтериниң котёлчулары, локомотивтерниң машинистери ВКП(б)-ниң XIX съездизинге холбашкан документилерни кичээнгейлиг өөренип турарлар.

Эң эки машинистерниң бирээзи агитатор Нежурбин паровозчуларга беседа чорудуп тургаш мынча дээн:

— Бистиң совет черивистиң хүнбүрү улам экижип турары бистерге, машинистерге кымгазындан-даа артык көскү болуп турар. Чаа-чаа заводтарның болгаш фабрикаларның тургустунуп турарын көрүп турардыр бис. Бис чыл келген тудум улам хөй-хөй машиналар, чонга херек хөй-хөй бараааннар, тараа, чигир сөөртүп турар-дыр бис. Социализмден коммунизмче чоорту шилчилгени боттандырар талазы-биле чаа-чаа сорулгаларны Ленин — Сталиниң партиязы амгы үеде бүгү улустуң мурнунда салып турар. Төрээн чуртка улам-на хөй ажыл бүдүрүп бээрин бистиң кайывыс-даа четикпейн күзеп турар. «Съездиге алдар кылдыр мен үүгле аар чүктүг поездилер чорудар деп хүлээнип ап турмен. Бистиң бригада оттулар үүлдүң нормазының 8 хуузун камнап алган, поездиниң техниктиг дүргениниң онаалгазын 10 хуу ажыр күүседир бис».

Депонуң мурнакчы машинистериниң саналы-биле паровозтарның ВКП(б)-ниң XIX съездизи аттыг стахановчу колонназы тургустунган.

(СЭТА).

Чувашияның бүдүрүлге черлеринде болгаш колхозтарында

ЧЕБОКСАРЫ. Партияның XIX съездизиниң ССРЭ-ни хөгжүдериниң беш дугаар беш чыл планының талазы-биле директиваларының төлевилелин болгаш партияның өскерткен Уставының текстизиниң төлевилелин Чувашияның ажылчы чоннары кичээнгейлиг өөренип көрүп турар.

Шумерлинскиниң мебель комбинаты Ленин дагларында Москваның күрүне Университединиң чаа бажынының тудуушкунунуң адрезинче ол комбинаттан өөредилге кабинеттеринге болгаш лабораториялларга херек мебельдерни чорудуп турар.

Дүштеки чапсар үезинде агитатор Новиковтуң чанынга дыка хөй ажылчыннар чыглып келген. Чуртта үлетпүрлүг бүдүрүлгелериниң хөгжүлдезиниң перспективаларының дугайын, чаа тудуглар дугайын агитатор чугаалаан.

Хөөрежиишкинниг беседа эгелээн. Партияның XIX съездизинге алдар кылдыр бүгү совет кижилер чаа-чаа бүдүрүлгечи чедиишкиннерни чедип ап турар. Ниитиниң херээнге бодумнуң салыышкынымны мен база-ла киириксеп турар мен. Болур деп турар съездиге алдар кылдыр мен продукцияны мурнундагым ышкаш ийи катап хөй эвес, а хүнүнче ийи чартык катап хөйнү берип турар мен деп стахановчу-чазаныкчы Хадкин чугаалаан.

Шумерлинскиниң мебельчилери партияның XIX съездизинге алдар кылдыр стахановчу ээлчегже үүсчүзү-биле кирип турар. Чылдың бүдүрүлге планын хуусаа бетинде күүседир деп комбинаттың коллективи хүлээнген.

Чувашияның колхозтарының колхозчулары партияның ам болур съездизинге холбаштырган ВКП(б) ТК-ның материалдарын идепкейлиг чугаалажып турарлар. Вурнарский районнуң Сталин аттыг колхозтуң бүдүрүлгечи бригадаларында, тудугларында агитаторлар парлалгада үнген документилериниң номчулгазын болгаш беседаларны чорудуп турарлар. Төрээн чурттуң чечектелиишкининиң дугайында улуг сагыш салып турары дээш партияга болгаш чазакка ханызы-биле өөрүп четиргенин колхозчулар илередип турар.

Агитаторнуң беседазының соонда Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Попкова мынча деп чугаалаан:

Волгага Чебоксарының суг күжү-биле ажылдаар электри станциязының тудуун кылып эгелээрин директиваларның төлевилелинде көрүп турар. Бо чорук болза, миллион-миллион ажылчы чоннарның чаагай чоруунуң дугайында, Чувашияның болгаш Поволжьениң областарының улус ажыл-агыйының чечектелиишкининиң дугайында совет социалистиг күрүнеиниң улуг сагыш салыышкынының тодаргай херечизи болурдур.

Ажаап алыышкын ажылдарын съездиниң ажытынар хүнүнге чедир чедиишкинниг чорудар, тараа белеткелдериниң планын хуусаа бетинде күүседир, хөй-ниитиниң тудугларының тудуушкунун доозар деп көдээ ажыл-агый артелиниң ажыл-ишчилери хүлээнгеннер.

Патриоттарның сөзү оларның ажыл-херээнден аңгыланмайн турар. Олар тараа культураларының кезилдезин доозуп, тарааның бастырылгазын болгаш дужаалдазын чедиишкинниг чорудуп турар, күзүн тарыыр тарааларның тарылгазын доозупканнар.

(СЭТА).

ЧЕР БОЛГАНДАН

Бии-Хем район төвүнден сентябрь 7-де 300 ажыг шефчилер үнген. Олар районнуң белеткел пунктузунга болгаш 4 колхозтарга воскресник чоруткан. Олардан «Қызыл тараачын» колхозка чораан Степаненко, Мучаев оларның бригадалары эн эки ажылдаан.

* * *

Партияның XIX съездизинге уткуштур номчулга делгиин областың Пушкин аттыг библиотеказында организастаан. Ында совет күрүнеиниң тайбың политиказынга, бистиң коммунистиг партиявыстың ажылчорудулгазынга, коммунизмниң улуг тудугларынга болгаш В. И. Ленинниң, И. В. Сталинның ажыл-амыдыралынга холбашкан өске-даа чугула материалдар бар.

* * *

Күрүнеге тараа дужаарының планын Қызыл районда мурнап доосканнар. «Бай-Булуң» колхоз келир чылдың тарылгазынга 60 тонна қызылтас үрезинин уруп белеткээн (планы—50 тонна).

* * *

Сентябрь 7-де, «Өөк» совхозта парторганизацияның тургусканы агитаторларның дуржулга солчурунуң кежээзи болган. Аңаа беседаны канчаар белеткээрин болгаш чорударын эш Дорофеев, делегей байдалының талазы-биле эш Камчилова олар допчу тайылбырлал база кылган.

* * *

Шеминиң эге школазының коллективи «Большевик» колхозтуң дүжүт алыышкынынга шеф организастаан. Сентябрь 7-де болган ол воскресникке 36 кижи киришкен: хол кадыырлыг 20 кижи 2 ганың тараазын кескен, 16 кижи 1605 снопту баглаанар.

Қызыл-Мажалыкта «Заготзерно» пунктузунга районнуң колхозтарындан тараалар үзүк чок кээп турар. Тарааны күрүне складынче урарының бетинде эки хынап көрүп турар.

Чурукта: «Заготзернонуң» лабораториязының лаборантызы Анисимованың колхозтарның тараазын хынап көрүп турары.

Чуруу **А. Ермолаевтиң.**

Автозаводчуларның үлегери-биле

ТАШКЕНТ. Партияның XIX съездизинге алдар кылдыр социалистиг чарышче кирген Москваның Сталин аттыг автозаводунуң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан хаакчыттарының патриотчу эгелээшкини Узбекистанның үлетпүр бүдүрүлгелериниң коллективтериниң ортузунда калбаа-биле нептереп турар.

Хоорайның заводтарында болгаш фабрикаларында хуралдар эрттип, ол хуралдарга ажылчы чоннар автозаводчуларның эгелекчи чоруун деткип, бедиткен хүлээлгелерни ап турар.

Ташкентиде Каганович аттыг паровоз-вагон септелге заводунуң коллективи бодунуң күжүн санап көрбүшаан, партияның XIX съездизинге алдар кылдыр сентябрьның программазындан ажыр септелгеден ийи паровозту болгаш үш вагонну кылып үндүрерин база онаалгага кемелде кылдыр муң рубльдиг өнзыбүрү продукциязын бээр деп шиитпирлээн.

Ташкентиниң «Электрокабель» заводунуң ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары 9 айларның планын сентябрь 27-де күүседир деп, база доктааткан онаалгадан ажыр он-он муң рубльдиг продукциязын бээр деп сөс алганнар. Ол ышкаш Куйбышевтиң суг күжү-биле ажылдаар электри станциязынга хереглээр экскаватор кабелин, демир орук болгаш нефть үлетпүрүнге хереглээр кабельдер кылып үндүрериниң талазы-биле чагыларны хуусаа бетинде күүседир деп хүлээнгеннер. Материалдарны камныг ажыглааныңдан болгаш технологияны болбаазыратканындан 9 айларның дургузунда 1,2 миллион рубльдиг камналгазын алырын болгаш 700 муң киловатт шак электри күжүн камнап алырын заводтуң ажылчыннары хүлээнип турарлар.

(СЭТА).

—⊙—

МТС-тиң механизаторлары

СУГ-АКСЫ. (Телефон-биле). Сут-Хөл районда МТС-тиң механизаторлары партияның XIX съездизинге уткуштур, ылаңгыя элбекшилдиг дүжүтту чидириг чокка ажаап алыр талазы-биле алган хүлээлгелерин аксеткилдиг боттандырып турар.

Қызыл-Тайгада «Большевик» колхозтуң ховузунда ажылдап турар аныяк комбайнёр эш Чаш-оол нормазын үргүлчү 180 хуудан ажыр күүседип келген. Ооң уламындан ол колхоз күрүнеге тараа дужаар планын сентябрь 5-ке чедир 91 хуу, ажаап алыышкынны 85 хуу күүсеткен.

Комбайнёр эш Шыдыраа ол ажылга үүгле бо чылын эгелээн. Алдан-Маадырда Калинин аттыг колхозтуң шөлдеринде ооң комбайны Терехов болгаш өскелериниң-даа комбайннарындан хожудавайн, нормазын үргүлчү ажыр күүседип келген.

Шак ындыг қызымак күш-ажылды Бора-Тайга сумузунда «Сталинчы орук» колхозтуң тараа шөлүнде ажылдап турар комбайнёр эш Клатков база көргүзүп турар. Ол, нормазын үргүлчү 130 хуудан ажыр күүседип, чидиригни болдурбас, ажылдың темпизин дүргедедир дээш болдунар-ла бүгү хемчеглерни ап турар.

—⊙—

Қызыл коштар

СТАЛИНАБАД. Партияның XIX съездизинге алдар болдурган, хөвеннің бедик дүжүдүн дүрген чыып алыры болгаш күрүнеге тараа дужаар планны хуусаа бетинде күүседири дээш социалистиг чарыш Таджикистанның хөвенчилериниң ортузунда калбарган.

Сталинабад районнуң массалыг чыып алыышкынны эгелээн колхозчулары хөвең сөөрткен баштайгы қызыл кошту сентябрь 7-де организастап чоруткан. Белеткел пунктузунда үш үүс тонна хире шилитинген хөвең эккеп дужаатынган.

(СЭТА).

КЫЗЫЛ ХООРАЙНЫҢ VI ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

ВКП(б) Кызыл хоорай комитединиң ажылының дугайында отчёт

ВКП(б)-ниң Кызыл хооркомунуң секретари Г. Н. СТЕПАНОВТУҢ илеткелинден

ВКП(б)-ниң VI хоорай конференция болза, ВКП(б)-ниң XIX съездизинге совет улус канчаар-даа аажок улуг сорук кириишкин-биле белеткенип турар үеде чыылган. ССРЭ-де социализмнин тиилелгелериниң сорук киирикчизи болгаш организакчызы — Ленин — Сталинныи улуг партиязының съездизин чыылдырар чорук—бистиң бүгү улузувустуң амыдыралында төөгүлүг ужур-дузалыг болуушкун болуп турар.

Хоорайның партия организациязы отчёттуг үениң дургузунда — 1951 чылдың январьдан бээр ВКП(б)-ниң ТК-зының болгаш Тыва обкомунуң удуртулгазы-биле областың III, хоорайның V партия конференцияларының шиитпирлерин күүседип тургаш, ажыл-агый, политиктиг сорулгаларны шиитпирлээринче хоорайның ажылчы чоннарын мобилизастаар талазы-биле элээн ажылды кылган.

Партия организацияларының удуртулгазы-биле хоорайның ажылчы чоннары эш Сталинга чагада хүлээлгелерин күүседир дээш идепкейлиг демиселди калбарткан. Политиктиг көдүрлүүшкүннүң болгаш социалистиг чарышты калбартканының түннелинде хоорайның үлетпүрүнүң ажылдакчылары 1951 чылда ниити продукция кылып үндүрериниң планын 102,8 хуу, бараанныг продукция талазы-биле—104 хуу күүсеткен. 1952 чылдың 8 айларында ниити продукция кылып үндүрер планны 100,3 хуу, бараанныг продукция талазы-биле—100,5 хуу күүсеткен. Бараан саарылгазының чыл планы 107,4 хуу күүсетинген болгаш 1952 чылдың 8 айларында база күүсетинген.

ВКП(б) хооркомунуң ажылының дугайында отчётту партия обкомунга дыннааны хоорайның партия организациязының амыдыралынга улуг болуушкун болган. Хооркомнуң ажылында улуг четпестерни болгаш алдагдалдарны ВКП(б) обкомунуң бюрозу илереткен. Ылаңгыя үлетпүр бүдүрүлгелерин болгаш транспорт организацияларын хооркомнуң кыры-биле удуртуп турганын демдеглээн. Оон түннелинде 1951 чылда хоорайның 12 бүдүрүлгелеринден үчүле 4 бүдүрүлге планын күүсеткен.

Хоорайның партия комитеди, оон үлетпүр килдизи болгаш секретарьлары чамдык бүдүрүлгелерде корум чурумну амга чедир тургуспаан.

Тууйбу заводу мурнуку хевээр багай ажылдап, бүдүрүлге планын күүсетпейн, хоорайда тудуг ажылын үзеринге чедирип турар.

Кызылдың автотранспорт конторазы кончуг четпес ажылдавышаан. Оон начальниги турган эш Поляков хоорайның партия организациязының идегелин күүсетпээни-биле ол ажылындан дужүрткен.

«Тыва тудуг» трестизи (эргелекчизи эш Чаадаев, парторганизациязының секретари эш Харламов) бо чылын багай ажылдап турар. Партия обкомунуң болгаш хооркомунуң талазындан трестиге дузаламчы көргүзүп турза-даа, башкы училищези, чунар-бажың, чурттала бажыңнарының тудугларын ажыглалга киирер хуусааларын трест үскен.

Бүдүрүлгелерде күш-ажылдың сагылга-чурумунда чогуур чурумну тургуспааны партия хооркомунуң болгаш эге организацияларының улуг четпес ажылы болур.

Чамдык партия организациялары күш-ажылдың социалистиг сагылга-чурумун дыңзыдар демиселди шыңгыы чорутпайн турар. Эрткен чылдың бир дугаар чартыы-биле деннээрге, 1952 чылдың бир дугаар чартыында чурт үлетпүрүнүң бүдүрүлгелеринде прогулдарның саны бүдүн чартык катап көвүдээн. Оон түннелинде Кызылдың автотранспорт конторазы, тууйбу заводу, ыяш заводу, тудуг трестизи, электри станциязы куду шынарлыг көргүзүглерлиг ажылдап турар. Хоорайның суд, прокуратура болгаш шагдаа органнары күш-ажылдың сагылга-чурумун үрээннерге удур чогуур демиселди чорутпайн турарлар.

Күрүненің сагылга-чурумуч үреп, карак чаар чорук кылып турганы дээш эш Пановка партия талазы-биле шыңгыы хемчег хүлээтпишаан, ону тууйбу заводунуң директорундан дүжүрген. План күүселдезинге хоозун сан немей бижип турганы дээш ыяш заводунуң директору эш Литвиненкога 1951 чылда партия талазы-биле шыңгыы хемчег хүлээткен. Ындыг чоруктар турза-даа, дааранылга комбинадының директорунга чаа томуйлаткан Свистунов майда планга хоозун сан немей бижээн. Аңаа хооркомнуң бюрозу партия талазы-биле шыңгыы хемчээн хүлээткен. Хооркомнуң ол шиитпирин обкомнуң бюрозу өскерткеш, күрүне чурумунга таарышпас чоруу дээш Свистуновту судка берген.

Бо бүгү фактылар болза, бистин бүдүрүлгелеривисте дүржок чоруктарны соксадыр талазы-биле шыңгыы хемчеглерни партия хооркому албаанын чугаалап турар. ВКП(б) обкому, ылаңгыя эштер Анкудинов, Тарасов олар тууйбу, ыяш заводтарының ажылын хооркомну, партия организацияларын дамчывайн, шуут холгаарлап шиитпирлеп турар чоруктар бар. Ынчалза-даа, тууйбу заводунда ажыл эки түннелди бербээн.

Партия хооркомунуң бюрозу бүдүрүлгелер ажылын экижидип калбартыр талазы-биле перспективалыг айтырыгларны эвээш тургузуп турган.

Область комитединиң бюрозу хооркомнуң отчёдун дыннааш, хоорайның чурт үлетпүрүн удуртукчу кадрлар-биле быжыглаарын, бүдүрүлге ажылдарын механизастаарын болгаш чурт үлетпүрүн улам хөгжүдериниң талазы-биле хемчеглер алырын облместпромга (эш Екимовка) хүлээткен. Ынчалза-даа, ол шиитпир күүсетинмейн арткан. Облместпром хөй саныг дужаалдарны, айтыышкыннарны үндүрүп-ле турар, а область эргелелинде бүдүрүлгелер багай ажылдап турар.

Үлетпүрнүң, транспорттуң болгаш тудуушкуннуң мурнунда сорулгаларның күүселдезин хандырар талазы-биле тодаргай хемчеглерни эш Степанов айыткан.

Горпонуң ажылында улуг четпестер бар. Бараан саарылгазының планы ниитизи-биле күүсетинип турза-даа, бараан хандырылгазында четпестер, совет садыгның чурумун каржызы-биле үрээр чоруктар үзуткатынмаан. Контроль-ревизия ажылының сандаргай багы-биле кадрларны шилиир болгаш кижизидер ажылдың четпези-биле оор, самчыгдал хөй болуп турар.

Садыгны экижидер айтырыгны хоорком садыг ажылдакчыларының ортузунга партийжи-политиктиг ажылды экижидер арга-биле эвес, а үчүле горпо баштаар черин дамчыштыр шиитпирлээрин ораллажып турган.

Хоорком болза, горпо баштаар черин болгаш партия эге организациязын удуртур ажылды экижидер, садыг болгаш хөй-ниити чемненилгезинин ажылында улуг четпестерни узуткаар, садыг ажылдакчыларының ортузунга партийжи-политиктиг ажылды экижидип, социалистиг чарышты ёзулуг организастаар ужурлуг.

Хоорайга ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң сорулгаларын шиитпирлээринге хоорай Соведи улуг рольду ойнаар.

Хоорайның V партия конференциязы болза, хоорайның коммунал ажыл-агыйын шиитпирлии-биле экижидерин болгаш хоорай үзагайжыдылгазының талазы-биле ажылды дүргедедирин хоорай Совединден болгаш оон даргазы эш Кузнецовтан негээн.

Ынчалза-даа, чунар-бажың, гостиница, парикмахерская ажылы, чурттала бажыңнар талазы-биле ажыл экиживээн, хоорай чаартылгазының талазы-биле чамдык ажылдар кылдынза-даа, бо чылда кол ажыл болур Ленин кудумчузунуң чаагайжыдылгазы доозулбаан. Хоорайның чону чаагайжыдылга ажылынга күзелдиг киржип турза-даа, хоорай Соведи организас-техниктиг удуртулга-биле хандырбайн турар.

Бо чоруктар болза, чаагайжыдылга болгаш тудуг айтырыгларының талазы-биле партияның область комитединиң шиитпирин ам-даа кончуг четпес күүседип турар дугайын чугаалап турар.

Хоорай чаагайжыдылгазының ажылын хуу чурттакчыларны болгаш тус-тус албан черлерин хоорк үүском үчүле киириштирбейн турар эвес, харын оларга шыңгыы негелде безин салбайн турар. Облпотребсоюз, көдээ ажыл-агый эргелели, совхозтар трестизи, нефтеснаб болгаш өске-даа черлер боттарының девискээрлерин чаагайжыдар талазы-биле үүү-даа кылбаан. Суг ажыл-агыйының эргелелиниң бажыңын эш Никулина 5 чыл дургузунда тудуп келген. Тудуг трестизинин конторазының болгаш чурттала бажыңнарының чанын чаагайжыдар талазы-биле эш Чаадаев кичээнгей салбайн турар.

Партия хооркому болза, хоорай Совединден шыңгыы негелде салбайн турар болгаш оон ажылының багай методтарын, стилин узуткаарын чедип албаан. Оон чылдагаанындан партия хооркомунуң хөй шиитпирлери күүсетинмейн арткан.

Партияның болгаш чазактың улуг сагыш салыышкынының ачызы-биле, улус өөредилгезинин сорулгазын чедиишкинниг шиитпирлээринге эң чугула байдалдар хоорайда тургустунган. Бисте школаларның кончуг эки туттунган бажыңнары, хөй санныг башкы кадрлар бар болгаш хоорайның улус өөредилге килдизи мергежилдиг башкы кадрлар-биле четчелетинип хандыртынган. Тыванын төөгүзүнде эң баштайгы дээди өөредилге чери болур башкы институдун бо чылын Кызылга ажытканы улуг өөрүшкүүлүг болуушкун болган.

Ынчалза-даа, ол бүгү байлак аргаларны бистер ам-даа багай ажыглап турар бис.

№ 1 школаның директору турган Манылов школаның ажылын багай удурткан. Манылов школага чурумну сулараткан, башкыларга кандыг-даа дуза көргүспээн, харын бодунуң билиг чок чөгенчиг чоруун көргүскен, ынчангаш ону директор хүлээлгезинден хостаан.

4 дугаар школаның эргелекчизи Шипилина школаның ажылын шын эвес удуртуп, багай өөренген өөреникчилерни дараазының класынче шилчидип, башкыларның шүгүмчүлелин кызып кызыгаарлап, өөреникчилерге эзлдек эвес байдалын көргүзүп, шын эвес сан-түннер-биле хөй-ниитини мегелеп турган. ВКП(б) хооркомунуң бюрозу ону директор хүлээлгезинден дүжүрген.

Эрткен өөредилге чылында хоорайның школаларынга 4—5 демлектиг өөреникчилер бүгү өөреникчилернің чүгле 30 хуузу болган. Дыка хөй өөреникчилер ол-ла класстарынга катап өөреннири-биле арткан.

Комсомол хооркому школаларда комсомол, пионер организацияларының ажылын багай удуртуп келген.

ВКП(б) хооркому болгаш школаларда партия эге организациялары школаларның өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарында четпестерни чаа өөредилге чылында катаптавайн, школаның ажылынга болгаш школада комсомол, пионер ажылынга удуртулганы күштелдирип чоруткаш, өөреникчилернің эки билиг чедип алырын, башкыларның мергежилин бедидерин чедип алыры чугула.

Хоорайның медицина албан черлериниң ажылында ам-даа улуг четпестер туруп турар, медицина албан черлери эмчи кадрлар-биле четче хандыртынмаан, күш-ажылдың сагылга-чурумуу куду деннелде туруп турар.

ВКП(б) хооркому база хоорай эмнелгезинде болгаш кадык камгалал килдизинде партия организациялары ол илереп турар улуг четпестерни узуткап алырының талазы-биле эки түннелди чедип ап шыдаваан.

Эрткен өөредилге чылында хоорайның партия чырыдыышкынының системазынга 2273 кижи өөренип турган. Хоорайга марксизм-ленинизмниң кежээки университеди, партияның кежээки школазы, ВКП(б) төөгүзүн өөренириниң кол болгаш бедиткен хевирлериниң 99 бөлгүмнери, улуг баштынчылар Ленин болгаш Сталинның биографиязын өөренир бөлгүмнер база дыка хөй политшколалар ажылдап турган.

Партияның политөөредилгезин организастап, удуртурунуң талазы-биле хоорайның элээн хөй партия организациялары эки түннелдерип чедип алган. 300 хире коммунистер, 180 ажыг партия кежигүнү эвес активтер марксисчи-ленинчи теориячы боттары өөренип турарлар.

Партия чырыдыышкынының системазында улуг четпестер бар. ВКП(б) хооркому, оон пропагандз болгаш агитация килдизи, оон эргелекчизи турган эш Кузьмин партия чырыдыышкынының ажылын кошкак удуртуп, контрольдап турган болгаш пропагандистерге сула дузалап турган. Ынчангаш дыка хөй бөлгүмнериниң, политшколаларның өөредилгези куду деннелге эрткен болгаш чамдыктарының ажылы шуут сандараан. Ылаңгыя ВКП(б) төөгүзү өөренир 99 бөлгүмнерниң иштинден 47 бөлгүмнер өөредилге программазын доосраан. Кадык камгалал килдизинге, Уполминзагка, облпотребсоюзка, национал театрга, АТК-га, облпотребсоюзтуң транспорт конторазынга ажылдап турган бөлгүмнер бодунуң ажылын шуут соксаткан.

Партия, советтиң чамдык удуртукчу ажылдакчылары боттарының политиктиг билиин бедитпейн турган. Ылаңгыя облкүүскомнуң даргазының оралакчызы турган Суровцев, № 1 школаның директору турган Манылов олар боттарының политиктиг билиин бедитпейн тургаш, ажылын сандаратканы-биле хүлээлгезинден дүжүрткеннер.

Хоорайның кежээки партия школазы болгаш марксизм-ленинизмниң кежээки университеди база-ла чедимче чок ажылдап турган. Марксизм-ленинизмниң кежээки университединге 228 кижи өөренип турган. Кежээки школага болгаш университетке дыка хөй дыннакчылар янзы-бүрү чылдагааннар-биле шылгалдага кирбээннер.

ВКП(б) хооркомунуң секретарьлары, бюро кежигүннери кичээлдерге эвээш олуржуп, боттуг дуза көргүспейн турган. Оон аңгыда ВКП(б) хооркомунуң бюрозундан бадыраан штаттан дашкаар консультантылар эштер Корольчук, Гусев, Михайлов, Вайнштейн олар боттарынга онаашкан партийжи даалганы күүсетпээннер.

Партия чырыдыышкынының системазынга эрткен өөредилге чылында турган четпестерни чаа өөредилге чылында катаптавайн, өөредилге программазын бедик идея деннелге өөренип доозары дээш бүгү хемчеглерни ап чорудары чугула.

Отчёттуг үениң иштинде хоорайның ажылчы чоннарының ортузунга агитация-массалыг ажылды чорудары элээн экижээн. Хоорайда 74 агитколлективтерде 967 агитаторлар ажылдап турар.

Ынчалза-даа, хоорайда агитасмассалыг ажылдың тургустунганы ВКП(б) ТК-ның негеллезин ыракта хандырбайн турар. Чамдык партия эге организацияларының секретарьлары агитация ажылын чорударда үргүлчү эвес, үчүле кампания ажылдарның үезинде чорудуп турар болгаш ВКП(б) хооркомунуң талазындан сула удуртуп, контрольдап турар.

АТК-да, ыяш заводунда, тууйбу заводунда, дээрбеде, облпотребсоюзтуң транспорт конторазында агитколлективтер агитация-массалыг ажылды кончуг ховар болгаш куду идея деннелге чорудуп турар. Оон аңгыда чайгы үеде чамдык партия эге организацияларының агитколлективтери боттарының ажылын шуут соксаткан. Ылаңгыя көдээ ажыл-агыйнын область эргелелинде, педучилищеде, эмнелгеде агитколлективтер чайгы үеде ажылын шуут соксаткан. Электри станциязында, ыяш заводунда, дээрбеде, тууйбу заводунда партия эге организациялары көскү агитацияны шуут ажыглавайн турарлар.

ВКП(б) хооркомунуң ажылында бир кол четпес чүве болза, идеология фронтузунуң албан организация черлеринде партия организацияларының ажылын четпес удуртуп турары болур. ВКП(б) обкомунуң IX пленуму идеология фронтузунуң албан организация черлериниң ажылында улуг четпестерни илереткен.

Областың партия школазында өөредилге-кижизидилгелиг ажыл кошкак организастатынган, дыка хөй дыннакчылар багай өөренип турган болгаш хөй-хөй кичээлдерни үзүп турган. Школада партияның болгаш күрүненің сагылга-чурумун үрептеринің фактылары бар.

Областың лекция бюрозунуң база политиктиг болгаш эртем билиглерин нептередириниң Бүгү-эвилел ниитилелиниң область салбырының ажылында улуг четпестерниң барын демдеглээри чугула. Хоорайда лекция пропагандазы ажылчы чоннарның хүн-бүрүде өзүп турар негелдезин ыракта хандырбайн турар. Лекция номчулгазын кончуг эвээш организастап турар. Номчуп турар лекцияларның идея-теориялыг деннели куду. Партия, советтиң удуртур ажылдакчылары эштер Чимба, Суровцев, Ермоленко, Ортун-оол, Цевменко, Смирнов, Толгар-оол, Кузнецов олар ажылчы чоннуң мурнунга лекция номчуурунга киришпейн турарлар.

Областың дыл, литература, төөгү эртем-шинчилел институдунуң ажылында улуг четпестер бар. Институт элээн хөй номнарны үндүрүп турар болза-даа, эртем-теория талазы-биле шынары кончуг куду. Институттуң директорунуң оралакчызы эш Сейфулин солуннарга парлаан материалдарынга болгаш лекцияларынга буржуаз-националисчи характерлиг политик талазы-биле улуг чазыгларны кылып турган. Институтта партия организациязы институттуң ажылында четпестерни болгаш чазыгларны билип турза-даа, чогуур хемчегни албайн, оон-биле эптежип турган. Институтта арын-нүүр барымдалаар чорук бар, шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел ында чок болуп турар.

Областың национал театры ВКП(б) ТК-ның «Драма театрларының репертуарының дугайында болгаш ону экижидер хемчегленің талазы-биле» доктаалын ам-даа багай күүседип турар. Театрның сценазынга коммунизм тургузукчуларының амыдыралын көргүзүп турар шиилерни кончуг эвээш көргүзүп турар. Областың уран-чүүлдер килдизи (эргелекчизи эш Дмитриев) эң эки совет шиилерни тыва дылче очулдурарының талазы-биле кандыгдаа хемчег албайн турар. Театрда политиктиг болгаш чогаадыкчы ажылдар багай тургустунган.

Кызыл районнуң колхозтарынга шеф ажылы колхозтарны организэс, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарынга болгаш колхозчуларны сууржун амыдыралче шилчидериниге, тарылга болгаш ажаап алыышкын ажылын дүрген эрттириринге, колхозчу шөлдерниң дужүдүн бедидеринге болгаш малдың продуктулуун бедидеринге угланган турган.

Отчёттуг үениң дургузунда хоорайның шефтеп турар организациялары янзы-бүрү темаларга 86 илеткелдер болгаш лекцияларны номчуп, 32 хана солуннарны үндүрүп, 4 кино чуруктарны көргүскен. Колхозтарга шефтеп турар коллективтер 130 санныг үнүүшкүннерни 2500 кижи киржикчилиг эрттирген. Шеф ажылы колдуунда часкы, күскү кампаниялар үезинде делгеренгей калбарып турган.

Ынчалзажок, шеф ажылы ам-даа кампания характерлиг хевээр. Хоорайның партия организациязы шефтеп турар колхозтарның партия организацияларынга политик-массалыг ажылды калбартыр талазы-биле ам-даа четпес дузалап турар.

Колхозтарга шеф ажылын күштелдирери—хоорайның партич организациязының чугула сорулгаларының бирээзи.

Ажыл-агый, политиктиг сорулгаларны чедиишкинниг шиитпирлээрде партия эге организацияларын организас талазы-биле быжыглаары чугула деп партияның Төп Комитеди өөредип турар.

Отчёттуг үениң иштинде хоорайның партия организациялары организас талазы-биле быжыккан болгаш масса-биле харылзаазын уламна калбарткан.

ВКП(б)-ге хүлээп алыышкынны чорударда үүгле сан сүрер чорукту болдурбас деп ВКП(б) Төп Комитединиң айтыышкынын ВКП(б) хооркому ам-даа четпес күүседип турар. Партияның хүрээлениге үлетпүрнүң болгаш транспорттуң мурнакчыларын киирип алыр ажыл ам-даа четпес чоруп турар. Партияның хоорай комитеди партияның кандидаттарын ВКП(б)-ге хүлээп алырынга белеткээр ажылды кошкак чорудуп турар. Ынчангаш кандидаттарның 42 хуузу кандидат стажын эрттирген. Аныяк коммунистерни кижизидер талазы-биле ажылды областын көдээ ажыл-агый эргелелинде, милиция эргелелинде болгаш облкүүскомда партия организациялары четпес чорудуп турарлар.

Хоорайның партия организациялары партияның иштики ажылын болгаш политик-массалыг ажылын элээн экижиткеннер. Чижээ, областың күрбанк эргелелинде партия эге организациязын көргүзүп болур. Ол эге организация болза, партия хуралдарын доктаамал эрттирип, аңаа коллективтиң амыдыралынга холбашкан айтырыгларны доктаамал чугаалажып турган. Ол эге организацияның кежигүннери шуптузу партия талазы-биле даалгалыг болгаш боттарының политиктиг болгаш ниити билиин бедидер талазы-биле ажылдап турар. Партия организациязы чамдык коммунистерниң талазындан үнүлээн таарышпас чоруктарны өй-шаанда илередип, чогуур хемчеглерни ап турган. Чижээлээрге, коммунист эш Афонин аппараттың иштинге өң-тала тырттар чоруктарны болдуруп, политика талазы-биле бүзүрел чок кижилер-биле бодун долгандыр хүрээлеп, шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлелди кызып турган. Партия организациязы коммунист эш Афонинниң херээн хуралга көргеш, аңаа партияның шыңгыы хемчээн хүлээткен.

Аъш-чем комбинадында, областың сан килдизинде, «Тыва аллын» трестизинде болгаш чамдык өске-даа черлерде партия организациялары бодунуң ажылын элээн экижиткен. Ындыг болза-даа, ВКП(б)-ниң хооркому болгаш оон бюрозу партия эге организацияларын удуртурун ВКП(б) ТК-ның негелдезинге ам-даа чедирбейн турар.

Партияның хооркому болгаш оон секретарьлары эге организацияларның ажылын эрегей удуртуп, оларга боттуг дузаламчыны көргүслейн, эге организацияларның ажылында үлегерлиг ажылдарны нептередейн турган. Ынчангаш партия эге организациялары бүдүрүлгелерниң болгаш албан черлериниң ажылынга ам-даа күштүг дузаламчыны көргүзүп шыдавайн турар.

Областың көдээ ажыл-агый эргелелинде партия организациязы (оон секретари турган эш Яркин) партия ажылын дыка кошкаткан. Ол партия организациязынга хуралдарны кончуг эвээш эрттирип, оон белеткелин чорутпайн, бодунуң шиитпирлериниң күүселдезин контрольдаар ажылды база кылбайн турган.

Белеткел Министерствозунуң төлээ черинде партия организациязынга шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлелди кызып турган фактыларны ВКП(б)-ниң хооркому илереткен. Албан чериниң удуртукчузу Панков-биле кады арагалап, шүгүмчүлелди кызып, партия организацияларының айтыышкыннарын тоовайн турган Шишкинни партия кежигүнүнден үндүрген. Четпестерни илередип, шүгүмчүлээн ажылдакчыларны кызыпкыйып турган областың ыяш ажылагыйының удуртукчулары эштер Воронков болгаш Гончаров оларга партия талазы-биле хемчегни көргүскен.

Хоорайның партия эге организацияларынга партияның отчёт-сонгулдалыг хуралдары болуп эрткилээн. Ол хуралдар болза, коммунистерниң идейлиг болгаш политиктиг өзүүшкүнүн, шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлелдиң калбарып турарын, партияның иштики ажылының чамдык экижидилгелерин, база коммунистерниң айтырыгны шиитпирлээр талазы-биле идепкейлиин көргүскен. Отчёт-сонгулдалыг хуралдарга коммунистер болза, ВКП(б) хооркомунуң ажылында четпестерни илередип, хооркомнуң секретарьлары, бюро кежигүннери эге организацияларга барбайн, чогуур дуза көргүспейн турарын, бүдүрүлгелерниң болгаш албан черлериниң удуртукчуларының ажылында четпестерни дидими-биле шүгүмчүлээн болгаш четпестерин чайладырының аргаларын тодаргай айытканнар.

ВКП(б)-ниң хоорай комитеди бодунуң номенклатуралыг ажылдакчыларын четчелээринден аңгыда кадрларны кижизидер талазы-биле ажылды база чорудуп келген. Кадрларны шилип алыр талазы-биле ажыл-херекке бодуп көргүзүп шыдаан чамдык эштерни өрү ажылдарже депшиткен. Партияның хоорай комитеди кадрларның идей-политиктиг деннелин болгаш ажыл-агыйжы мергежилин бедидер талазы-биле чамдык ажылдарны чоруткан.

Ынчалза-даа, кадрларны шилип алыр талазы-биле хоорком чамдык частырыгларны болгаш четпестерни база болдурган. Кадрлар-биле ажылда четпес чүүлдерниң бирээзи болза, үлетпүрнүң бүдүрүлге черлериниң ажылдакчыларын четчелээр ажылдың хожудан турары болур. Бүдүрүлге черлеринде национал кадрлар кончуг эвээш болгаш оларны өстүрер хемчегни хоорком кончуг кошкак боттандырып тарар.

Бистин партиявыс бодунун кежигүннериниң политиктиг серемчилелди бедидерин, партияның болгаш күрүненің чажыдын шыңгыы кадагалаарын негеп турар. Ындыг турбуже чамдык коммунист удуртукчулар бо талазы-биле ыракта четпес хайгааралды кылып турарлар.

Партияның область комитединиң бюрозунга ВКП(б) хооркомунуң ажылының дугайында отчёдун дыннааш, хоорай комитеди эге организацияларны эрегей удуртуп, бодунуң үндүрген шиитпирлериниң күүселдезин контрольдавайн, ажыл шагының хөй нуруузун хуралдар эрттиринге үндүрүп турган канцеляржы методтуг ажылын буруу шапкан.

ВКП(б)-ниң хооркому, оон секретарьлары ажылга большевикчи принципиалдыг болурун ам-даа чедип албаан болгаш аппараттың ажылдакчыларын шыңгыы чурумнуг ажылдаарынга өөретпээни хооркомнун, оон секретарьларының буруузу болур.

ВКП(б) обкомунуң талазындан хоорай комитединиң ажылынга ам-даа четпес сагыш салып турарын демдеглээри чугула. ВКП(б) обкомунуң секретарьлары эштер Дьяков, Ортун-оол олар хоорайның партия организациязының ажылынче ханылап кирбейн, ол организацияда болуп турар чүүлдериниң чүгле сураан дыннаалап олурарлар. Обкомнуң садыг-сан килдизиниң эргелекчизи эш Ермоленко хоорай комитединиң тургускан айтырыгларын өй-шаанда харылавайн турар.

Бистиң мурнувуста шиитпирлетинмээн ажылдар дыка хөй, ынчангаш улуг күжениишкиннер-биле ажылдаарывысты коммунистиг тургузуушкуннуң чаагай ажыл-херектери бистерден негеп турар. Хоорайның партия организациязының мурнунга тургустунган сорулгаларны чедиишкинниг шиитпирлээрде партийжи-политиктиг болгаш партийжи-организастыг ажылдарның деннелин бедидип, чедиишкиннерге оожургавайн, бурунгаар шимчээшкинни улам-на күштелдирер ужурлуг бис. Ажылда четпестерни өй-шаанда илереткеш чайладып турары бистен улуу-биле негетинип турар. Четпестерге эптеш чок болуру, шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартыры бистиң партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылывыстың экижидилгезинге кол үүл болур.

Революцияның чалбыыштыг демиселчизи

(Ф. Э. Дзержинскийниң төрүтүнгенинден бээр 75 чыл болганынга)

Улустарның хосталгазы болгаш аас-кежии дээш демиселчилерниң бирээзи, Улуг Октябрьның маадыры болгаш революцияның чалбыыштыг демиселчизи, большевик партияның, Совет чазактың алдарлыг ажылдакчызы, Ленин биле Сталинның эң чоок соратниги Феликс Эдмундович Дзержинский төрүтүнгенинден бээр бо хүн 75 чыл болган.

Дзержинский 1877 чылдың сентябрь 11-де Литвага, Вилинская губернизының Ошиянский уездизиниң Дзержиново деп черге төрүтүнген. Оон адазы математиха башкызы кижи чораан. Дзержинский революстуг демиселдиң оруунга 17 харлыындан эгелеп киргеш революстуг литература — Маркс, Энгельс оларның ажылдары-биле оон эгелеп танышкан. Ынчаарда гимназияның 7 дугаар клазының өөренникчизи тургаш-ла социал-демократтыг бөлгүмге кирип алган болгаш бир чыл болгаш 1895 чылда Литванның социал-демократтыг организациязынга кирген.

Бодунуң революстуг ажыл-чорудулгазының бир дугаар базымындан эгелээш-ле Ф. Э. Дзержинский практикалыг ажылды марксчы теорияны өөренири-биле сырый холбаштырып турган.

Революстуг ажылга кызымак чүткүлдүг болганының ачызында аныяк Дзержинский Вильнонуң ажылчыннарының ёзулуг хүндүлелин чаалап алган болгаш массаларның кайгамчыктыг организакчызы, ажылчыннарның ынак баштыңчызы апарган.

Ковно (амгы Каунас) хоорайга социал-демократтыг организация тургузар дугайында 1897 чылдың эгезинде Дзержинскийге даалга берген турган. Ол анаа баргаш дептер кылыр цехке ажылдап кирип алган болгаш ажылчыннар ортузунга пропаганда болгаш организакчы талазы-биле улуг ажылдарны калбарткан. Оон удуртулгазы-биле хоорайның бүдүрүлге черлеринге революстуг бөлгүмнер тургустунган.

Хоорайның бүдүрүлге черлеринде революстуг ажылды кым чорудуп турарын ынчаарда полиция дыка үр үеде дилээш тыппаан. Ындыг болзда-даа, 1897 чылдың июль айдан эгелеп ону тудуп бажыңнааш хоругдалгаш бир чыл болган сөөлүнде Вятская губернязынче шөлүпкен. Анаа баргаш база-ла революстуг ажылды калбарткан болгаш элээн үр болган сөөлүнде Кайгородское деп суурже чорупкан. Оон 1899 чылда тургуннааш база-ла Вильноже чедип келген. Ынчаарда анаа турган социал-демократтыг организацияларны националистер болгаш оппортунистер удуртуп турганындан оон ажылы аажок буураан турган. Дзержинский анаа баргаш оларның-биле шиитпирлиг демиселди чоруткан.

Вильнодан Варшавага келгеш ынчаарда анаа жандарманың тарады ойлатканы социал-демократтыг организацияны катап тургузуп эгелээн.

Массалыг социал-демократтыг партия тургузар дээш демиселдиң изиг түлүүнде, 1900 чылда Ф. Э. Дзержинскийни база катап тудуп бажыңнаан. Ол кара-бажыңга ийи чыл ажыг болган. 1902 чылда ону Чөөн Сибирьже беш чыл хуусаалыг шөлүптерге ынаар бар чорааш оруктан тургуннаан.

Ынчаарда пролетариаттың революстуг шимчээшкини хүн-бүрү күштелип, калбарып турган. Ол үеде, «Искраны» номчуп, В. И. Ленинниң «Чүнү кылырыл?» деп номун өөренип турган.

Орустуң бир дугаар революциязының чылдарында Польшаның пролетариады хаан ёзузу-биле революстуг демиселди идепкейлиг чорудуп турган. Дзержинский ынчаарда массаның организакчызы, польшаның пролетариадының баштыңчызы апарган.

Пролетариаттың баштыңчылары Ленин болгаш Сталин-биле Дзержинский 1906 чылда Стокгольмга Россияның Социал-Демократтыг Ажылчын Партиязының IV (Катышкан) съездинге ужурашкан. Ол съездиден Дзержинскийни РСДРП-ның Төп Комитединиң кежигүнүнге сонгаан. Большевик партияның үндезилекчилери-биле ооң ужурашканы төөгүлүг болуушкун болган болгаш ооң оон сонгааргы революстуг ажыл-чорудулгазынга улуг ужур-дузалыг болган.

Съезд доозулган сөөлүнде Дзержинский Петербургка келген. Анаа каш айлар дургузунда революстуг ажыл чорудуп турган.

Польшаның партия организацияларының ажылы баксыраанындан Дзержинский дедир Варшавага баар ужурга таварышкан. Анаа элээн үр ажылдап турда 1906 чылдың декабрьда ону тудуп алгаш 5 ай болгаш хостаан

1908 чылдың май бирниң бүдүүзүнде Феликс Эдмундовичини полиция база катап тудуп алган. Ынчангаш Варшаваның кара-бажыңынга бир чыл чартык туткан. Ооң соонда 1909 чылдың августа Дзержинскийни Сибирьже мөңгези-биле шөлээн болгаш Енисейская губернязында Тасеевке суурже чорудупкан. Анаа келгеш бир неделя хире болгаш шөлүлгеден үш дугаар тургуннааш дыка улуг бергелерни эрттип чорааш чажыды-биле Польшага чедип келген.

Ол үеде Дзержинский партия ажылын удуртуп, Польшага турган партия организацияларын быжыглаар дээш дыка чугула хемчеглерни алган.

1912 чылдың сенятбрь 1-де Дзержинскийни полиция база катап тудуп алгаш кара-бажыңга бир чыл чартык олурткан, ооң соонда база үш чылда шөлүлгеге шииткен.

Ол шииткелиниң хуусаазы 1916 чылда доозулган болза-даа, хаан чазак оон корткаш база-ла чаа «херек» кылып алгаш 1916 чылдың апрельде ону 6 чылда албадалдыг кадыг берге ажылга шииткен.

Кара-бажыңга хоругдал-даа, кадыг-берге шөлүлгелер-даа эрес-маадыр революсчунуң тура-соруун сып шыдаваан, 1916 чылда кара-бажыңга оон-биле кады чыткан бир кижиге «ам бир чылдан эртпейн турган революция тиилээр — деп бүзүрээр мен» деп ол чугаалаан. Ооң ол чугаазы херек кырынга боттанган.

1917 чылдың февральда буржуаз-демократтыг революция болган. Ынчангаш Дзержинскийниң хоругдалдан хостапкан турган. Ооң хары ынчаарда 40 четпээн-даа болза, 22 чыл дургузунда революстуг ажылды кылып турган болгаш ол 22 чылларның 11-ин кара-бажыңга болгаш шөлүлгеге эрттирген. Дзержинский бодунуң бүгү амыдыралын партия ажылынга, революстуг демиселге бердинген чораан.

Революцияның улуг баштыңчылары В. И. Ленин биле И. В. Сталин Петроградка келген сөөлүнде чыгган Бүгү-россияның VII (Апрель) конференциязынга болгаш партияның VI съездизинге Дзержинский олуржуп, революцияның кол айтырыгларының дугайында төөгүлүг шиитпирлерни ажылдап кылырынга идепкейлиг киришкен. Партияның VI съездизинден Төп Комитеттиң составынга сонгутургаш амыдыралының сөөлүнге чедир аңаа үргүлүү ажылдап келген.

В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин-биле кады Ф. Э. Дзержинский Октябрьның социалистиг Улуг революциязын белеткээринге болгаш ону боттандырарынга идепкейлиг киришкен.

Октябрь революциязының түннелинде бастырган помещиктерниң болгаш капиталистерниң артынчылары англи-америк империализмниң деткимчези-биле совет эрге-чагырга калчаалыы-биле удурланып, бистиң чуртувусче шпионнарны, диверсантыларны чорудуп хоралыг ажылдарны кылып турган.

Контрреволюция-биле демисел дугайында 1917 чылдың декабрьда Улус Комиссариадының Чөвүлелиңге Дзержинскийниң илеткелин дыңнаан. Ынчангаш В. И. Ленинчиң санальн ёзугаар контрреволюция, спекуляция болгаш саботаж-биле демисел чорудар Бүгү-россияның Онза Комиссиязын тургузар дугайында доктаалды хүлээп алган болгаш ооң даргазынга Ф. Э. Дзержинскийни томуйлаан. Совет разведканың удуртукчузу—деп алдарлыг дайынчы ажылга тургаш аныяк кадрларны кижизидип өстүрер талазы-биле улуг ажылдарны кылган. Ол ышкаш контрреволюстуг сүлчээлерни илередир талазы-биле могаг-шылаг чок ажылдап чораан. Совет разведканың күжү ооң чон-биле хырылзаазында, ону бүгү улус деткип турарында — деп чүвени Дзержинский үргүлчү демдеглеп турган.

Контрреволюция-биле демиселге эн-не алдар хавыяалыг болганы дээш Феликс Эдмундович Дзержинскийни 1919 чылда Кызыл Тук орден-биле шаннаан.

Кызыл Армияны тургузарынга Дзержинский эн-не идепкейлиг киржип, хамааты дайынның чылдарында ооң дайынчы операцияларын боду удуртуп турган. Партия ону эн-не берге участоктарже чорудуп турган.

Аныяк Совет республиканы базар дугайында англи-америк империалистерниң кордалы бузулган. Бистиң чурттуң ажылчы чоннары Ленин—Сталинның удуртулгазы-биле ак-гвардейжилерниң болгаш эжелекчилерниң армиязын тиилээн болгаш бодунуң күрүнезиниң хамаарышпас чоруун камгалап алган.

Хамааты дайын чылдарында үрелген улус ажыл-агыйын катап тургузар дугайында улуг сорулгалар совет улустуң мурнунга турган. Ооң эң чугулазының бирээзи транспорттуу катап тургузары турган. Партияның болгаш чазактың доктаалын ёзугаар Дзержинскийни 1921 чылда Орук-харылзааның Улус Комиссарынга дакпырладып томуйлаан. Совет транспорттуң удуртулгазын хүлээп алгаш ону катап тургузарын кыска хуусаада боттандырып шыдаан.

1924 чылдың февральда эш Сталинның саналын ёзугаар Дзержинскийни улус ажыл-агыйының Дээди Чөвүлелиниң даргазынга томуйлаан. Совет Эвилелиниң бүгү үлетпүрүн большевикчи оперативтнибиле удуртуп, фабрикаларга, заводтарга барып, тудугларны көрүп, институттарны эргип, ажылчыннар, эртемденнер, инженерлер, болгаш ажыл-агый кижилери-биле ужуражып чугаалажып турган. Аныяк кадрларны ажылга бергелерни ажып тиилээринге, бүгү ажыл-чорудулганы коммунизмниң херээ-биле холбаштырып билириңге могаг-шылаг чок үргүлүү кижизидип чораан.

1926 чылдың июль 20-де ВКП(б) Төп Комитединиң болгаш Төп Контроль комиссиязының хуралынга санал бергеш бистиң чурттуң өөзээннинг дайзыннары—троцкистерни болгаш зиновьевчилерни илередип, оларга күчүлүг согугну берген. Ол болза, Дзержинскийниң сөөлгү катап санал бериишкини болган.

Дзержинскийниң өлгениниң дугайында эш Сталинның бижээни: «Эрги ленинчи гвардия эң дээре удуртукчуларының болгаш дайынчыларының бирээзин чидирген. Партия база бир солутунмас чидиригге таварышкан.

Октябрь революциязы ону эң берге албанга — контрреволюция-биле демисел чорудар Онза Комиссияның удуртукчузунга ажылдаткан. Пролетар революциязының дайзыннарының согуушкунунга кан холу-биле харылап турган Дзержинскийниң ады ышкаш сүртенчиг атты буржуазия билбес чораан. «Буржуазияның сүртедикчизи»—деп Феликс Дзержинскийни ынчаарда адап турган».

Улустарның аас-кежии дээш демиселге бүгү амыдыралын берген, чалбыыштыг большевик, революцияның алдарлыг дайынчызы Феликс Эдмундович Дзержинскийниң дугайын бистиң улус боттарының үрээнден кезээде кадагалап чоруурлар.

Күрүнеге тараа дужаалгазы дээш демиселдиң организакчылары

ВКП(б)-ниң Чаа-Хөл райкому күрүнеге тараа дужаар дээш демиселге коммунистерниң организакчы ролюн өөдүрген. Ажыл-агый, политик талазы-биле улуг ужур-дузалыг бо кампанияны кыска хуусаада чедиишкинниг эрттирер дугайында практиктиг сорулгаларны партия райкомунуң бюрозунга 2 катап чугаалашкан. Тараа ажаап алыышкынының баштайгы хүннеринден бээр ажылдың байдалының дугайында 3 колхозтарда партия организацияларының секретарьларының илеткелдерин райкомнуң бюрозу дыңнаан.

Бюронуң үндүрүп турган шиитпирлери болгаш аңаа холбаштыр чорутунган организастыг ажылдар «баштайгы тарааны — күрүнеге!» деп лозунгуну боттандырарынче колхозчу тараажыларның сырый катыжыышкынын күштелдирген. Күрүнеге тараа дужаар дээш демиселге коммунистер көскү организакчылар болганнар. Күскү дүжүт ажаап алыышкынының баштайгы хүннеринден эгелээш-ле районнуң колхозчу коммунистериниң 25 хуузу хову ажылының бригадаларынга ажылдап кирген. Бригадирлерде 7 коммунистер бар.

Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң хову бригадири эш Каазут ол онаашкан ажылын онза үлегерлиг күүседип турар. Колхозчуларның күш-ажылын ол эки организастаан. Кызылтастың дүжүдүн га бүрүзүнден 18—20 центнер чедир ап турар. Ооң ачызында колхоз күрүнеге тараа дужаар планын эрте күүседип, амгы үеде тарааның ниити ажаап алыышкынын чидириг чокка чорудуп турар.

Коммунистер бо улуг кампания ажылының үезинде колхозчулар ортузунга масса-политиктиг ажылдарны база күштелдирген. Агитколлективтерде 38 коммунистер бар. Бүгү агитаторларны хову ажылының турлагларынга доктаамал ажылдазын дээш ВКП(б) райкому чоруткан. Агитаторларның чер-черге чөвүлел хуралдарын 2 удаа кылгылаан. Күскү дүжүт ажаап алыышкынының эгелээринин мурнуу чарыында агитколлективтер удуртукчуларының чөвүлел хуралын партия райкому кылган.

Агитколлективтер багай эвес ажылдаан. Эрткен кыска үениң иштинде 185 кезек черге солун номчулгалары болгаш беседалар организастатынган. Агитаторларның иштинден «Бурунгаар» колхозта эш Таржай, Ленин аттыг колхозта эш Аспан-оол, «Тиилелге» колхозта эш Комбу олар эң идепкейлиг ажылдап келгенин онзалап демдеглевес аргажок.

ВКП(б) райкомунуң илеткелчилер бөлүү бодунуң ажылын хову ажылында колхозчулар ортузунче угландырган. Чер-черде лекциялар болгаш илеткелдер доктаамал чоруп турар. Илеткелчилер бөлүүнүң кежигүннери эштер Удуур-оол, Ондар-оол, Кунзун 8—10 чедир кезек черге лекцияларны болгаш илеткелдерни номчугулаан.

«Бурунгаар» колхозтуң партия эге организациязының секретари эш Сенди колхозтуң ажыл-агыйының чедиишкиннери дээш демиселге коммунистерниң мурнакчы ролюн эвилелдеп шыдаан. Агитация ажылын эки организастаан. Маңаа көскү агитацияны эки ажыглаан. Колхоз күрүнеге тараа дужаар планын районнуң өске колхозтарындан мурнап күүсеткен. Удатпаанда маңаа «Булуң-Терек», Шверник аттыг болгаш Молотов аттыг, «Тиилелге» колхозтар база-ла мурнакчылар болуп катышканнар.

Тараа ажаап алыышкынынга мурнакчы күш-ажылчы чоруун көргүскен коммунистерниң саны өскен, Молотов аттыг колхозта эш Чүлдүм хүн-бүрүде ажыл нормазын 120—150 хуу чедир күүседип турар. «Бай-Булун» колхозта 60 харлыг коммунист Серенмаа ажыл нормазын доктаамал ажыр күүседип келген. Ол ышкаш Ленин аттыг колхозта эштер Дамба Доканоол оларның шалыпчы ажылын демдеглээри чугула.

МТС директорунуң политик талазы-биле оралакчызы эш Чүргүй-оол механизаторлар ортузунга политиктиг кижизидилге ажылын улам экижидер дээш багай эвес ажылдап турар. Эрткен чылда турган деңнелге бодаарга механизаторларның иштинде шалыпчы чоруктуң хүрээлеңи өскен.

Районнуң коммунистери болгаш колхозчу тараажылары ВКП(б)-ниң ам болур деп турар XIX съездизинге чедиишкиннг ужуражырының бир кол сорулгазын күүсеткен: район күрүнеге тараа дужаарының планын сентябрь 5-те 117,4 хуу күүсеткен, кызылтастың планы ыракта-ла ажыр күүсетинген.

Ниити чедиишкиннер-биле чергелештир четпес ажылдап турар партийжи удуртукчуларны ыыттавайн эрттип база болбас. «Бай-Булун» колхозтуң партия организациязының секретари эш Хайдып колхоз бүдүрүлгезинге коммунистерниң мурнакчы рольдуг болурун ам-даа чедип ап шыдаваан. Колхоз тараа ажаап алыышкынын эң-не ооҗум чорудуп турар.

Күскү ажыл ам-даа улуг. Бүгү тарааны чидириг чокка ажаап алыр, келир 1953 чылдың часкы тарылгазынга эки шынарлыг үрезиннерни белеткээр. Бо талазы-биле районнуң колхозтарының баштаар черлери, партия организациялары болгаш колхозчу коммунистер шиитпирлиг ажылдарны чорудар.

Т. БЕГЗИ,

ВКП(б)-ниң Чаа-Хөл райкомунуң секретари.

Малчыннарның чедиишкини

Чаа-Хөл районнуң Үрбүнде Сталин аттыг колхоз 1952 чылда мал бажы өстүрер планны чедиишкинниг күүседип турар.

Колхоз баштаар чери колхозчу малчыннарның ортузунга организассалыг ажылды күштелдирип, хүлээдгелиг ажылынга оларның харыысалгазын эки бедиткенинден ниитилештирген малдың чаш төлү бүрүн камгалап алдынып турар.

Колхоз мал бажы өстүрериниң 1952 чылда планын сентябрь 1-ге чедир чүзүн аайы-биле ажыр күүсеткен. Малчыннар Норбу, Опай, Балбын-оол болгаш Меннiг-оол бодунуң ажылынга кызымаккай болуп ажылга дуржулгазын бедидип турар.

Колхозчу малчыннар малды эки деңгелдиг кылдыр одарладып, кышкы үеде мал турар кыштагларны эки кылып, мал бажыңга чангыс баш-даа когарал кылбас дээш ажылдап турар.

К. ОЮН.

Орук ашталгазынче сагыш салыр

Ажылчы чоннар депутаттарының Чаа-Хөл район Совединиң күүсекчи комитеди район иштинде оруктарның септелгезин чорудар дугайында боттуг хемчеглерни алыр дээш чамдык оралдажыышкыннарны кылган болза-даа эки түннелди чедип ап шыдаваан. Районда оруктарның чайгы септелгези кылдынмаан. Районнуң колхозтары болгаш көдээ Советтери орук септелгезинин талазы-биле боттарынга таварышкан онаалгаларын күүсетпейн турарлар.

Районда оруктарның септелгезин күүсетпээнинин хараазы-биле орук-харылзааның ажылынга, ылаңгыя автомашиналарның шимчээшкининге улуг моондакты ужураштырып турар. Чижээлээрге, Шверник аттыг колхоз (даргазы эш Калбак), «Бурунгаар» колхоз (даргазы эш Таржай) болгаш «Тиилелге» колхоз (даргазы эш Шенгирбен) олар орук септелгезиниң ажылынга кончуг кошкак кичээнгей салып турарлар. Ол колхозтар орук ашталгазының талазы-биле онаалгаларын күүсетпээннер.

Колхозтардан аңгыда чамдык көдээ Советтер боттарының ол талазы-биле хүлээлгелерин база күүсетпейн турарлар. Ындыларга Бош-Даг суму Совединиң даргазы эш Норжук, Булуң-Терек суму Совединиң даргазы эш Чүлдүм болгаш Ак-Дуруг суму Совединиң даргазы эш Даваа олар хамааржырлар.

Ындыг болганның ужурунда районнуң колхозтарының болгаш көдээ Советтериниң кичээнгейин орук септелгезин доп-дораан доозар хемчеглерни ап чорударынче угландырары чугула.

М. СУНДУЙ.

Ажылчын, албан-хаакчыттарның ажыл төлевиринден олча-ажык үндүрүүнүң акшазын тырттар хоойлуну үреп болбас

Бистиң күрүневистиң миллион-миллион ажылчын, албан хаакчыттарының ажыл төлевиринден төлетинип турар олча-ажык үндүрүү дыка улуг политиктиг ужур-дузалыг.

Ажыл төлевиринден олча-ажык үндүрүүнүң акшазын тырттарының чурумунда онза үүл болза, ону сан органнары боттандырып чорутпайн, харын ажылчын, албан-хаакчыттарның ажылдап турары бүдүрүлге черлери болгаш албан организациялардан боттандырып турары болур.

Организацияларның саналга ажылдакчылары болза, ажылчыннар болгаш албан хаакчыттар-биле ажыл төлевириниң талазы-биле санажылганы кылбышаан, оларның ажыл төлевиринден олча-ажык үндүрүүн тырттар болгаш хоойлу ёзугаар чиигелделерни оларга көргүзүп болур, а тырттып алган акша түнүн бюджетче шилчидер ужурлуг.

Ажыл төлевириндан олча-ажык үндүрүүн тырттар талазы-биле ажылдап турар саналга ажылдакчыларының харыысалгазы дыка улуг дээрзи билдингир. Саналга ажылдакчызы кижи бүрүзү кажан олча-ажык үндүрүүнден акша тырттарын боттандырып тургаш, ону үүгле техниктиг ажыл күүселдези кылып турарым ол дивейн, харын күрүненин политиктиг чугула ажылын кылып тур мен дээрзин билир ужурлуг. Ындыг болганның ужурунда, бир эвес саналга ажылдакчылары олча-ажык үндүрүүнүң акшазын тырттарда шын эвес үүлду кылыптар болза, ажылчын, албан хаакчыттарның сеткилинге таарышпас үүлдерни төрүтүндүрер болгаш күрүне аппарадынга оларның хомудалдарын болдуруптар.

Ынчангаш организацияларның саналга ажылдакчылары болза, ажылчын, албан хаакчыттарның олча-ажык үндүрүүнден акша тырттарының техниказын бүрүн шиңгээткен болгаш ол дугайында хоойлуну база сагып, хамаарышкан саавырны ажыглап билирин чедип алган турар ужурлуг.

Ындыг турбужа, чамдык организацияларның саналга ажылдакчылары боттарының хүлээлгелерин ыракта четпес күүседип турарлар. Чамдык организацияларның саналга ажылдакчылары ажылчын, албан-хаакчыттардан олча-ажык үндүрүүнүң акшазын тырттарда, ол дугайында хоойлуну үреп, чамдыкта олча-ажык үндүрүүн чедир тырттпайн, чамдыкта ажыр тырттып турар үүлдер база бар. Ындыг чорук күрүне бюджединге киирилдеге каражалыг болгаш ажылчын, албан хаакчыттарга таарзынмас чорукту болдура бээр.

Чижээлээрге, бо чылдың баштайгы чартыында Кызыл хоорай организацияларынга олча-ажык үндүрүү тырттар дугайында хоойлуның үрээшкиннериниң 286 таварылгалары болгулаан. Кызылдың көдээ районунга ол-ла үениң иштинде 83 үрээшкиннер болган.

Ажылдың бо талазы-биле участогунда үрээшкиниң чамдык көскү фактыларын көргүзүп болур. Кызыл горпозунуң садыг килдизиниң бухгалтери эш Бутырина бо чылдың март айда ажылчын, албан-хаакчыттарны ажыл төлевириндан акша тырттар талазы-биле үрээшкиннерни 14 удаа кылган. Чижээлээрге, хамааты Комалевадан 136 рубльди, Котовадан 124 рубльди чедир тырттып албаан болгаш бодунуң ажыл төлевириндан 52 рубльди үргүлчү-ле четпес тырттып турган. Ындыг үрээшкиннер Шагаан-Арыгның үлетпүр комбинадында (директору эш Бочегуров), Тожу райпозунда (бухгалтери эш Штандаренко) болгаш өске-даа черлерде бар болуп турар. Ылаңгыя Улуг-Хем райпозунуң бухгалтериязы бо чылын ажылчын, албан хаакчыттарның ажыл төлевириндан акшаны артыкка тырттып алыр таварылгаларны 24 удаа болдурган.

Сан чурумун үреп турганының түннелинде бо чылдың июль 1-де обласка 137 муң рубль бюджетке өре болуп кирбейн артып калган. Эң улуг өрелиг болган организация болза, Кызыл райсан килдизи болур. Ында бюджетке кирбээн өрениң түңү 45 муң рубль чедип турар. Ол ышкаш бюджетке кирбээн өрелер Барыын-Хемчик, Чаа-Хөл, Бай-Тайга районнарда база бар.

Бюджетке кирер акша талазы-биле өрелериң үнүп келири—ажылчын, албан хаакчыттарның ажыл-төлевириндан тырттып алган акшаларны өй-шаанда бюджетке киирери-биле сан органнарынче шилчитпейн турарындан болуп турар.

Чижээлээрге, национал театрның кол бухгалтери эш Новиков 6898 рубльди бюджетке киирери-биле шилчитпээн. Ол ышкаш горпонун садыг килдизи ажылчын, албан хаакчыттарның ажыл-төлевириндан тырттып алган 3423 рубльди шилчидерин дыка саадаткан.

Сан органнарының чугула сорулгазы болза, семинарларны, инструктаж чорудар чөвүлел хуралдарны, ажылдакчылар-биле тус-тузунда беседалажыышкынны кылып тургаш, ажыл-төлевириндан олча-ажык үндүрүүнүң акшазын шыны-биле тырттып алырынга ажылдакчыларны өөредири болур.

В. ЦЫПКИН,

Областың сан килдизиниң улуг инспектору.

Августуң бүдүрүлге планын ажыр күүсеткен

Ажылдың организастыг чурумун эки тургусканындан, ылаңгыя Төрээн чуртунуң мурнунга алган хүлээлгезин боттандырарынга чаңгыс эп-сеткилдиг күш-ажылдың түннелинде Кызылдың сапог мастерскаязы август айда планын 124 хуу күүсеткен. Чиг-эттиң камналгазы болгаш бүдүрер продуктунуң шыпары мурнуку айлардан ыракта экижээн.

Бүдүрүлгениң быжыкчызы эш Сафронова партияның XIX съездизинге уткуштур алган хүлээлгезин ак-сеткилдиг боттандырып, август айда онаалданы 130 хуу күүсеткен. Ол ышкаш эш Санников — 150 хуу, эш Рощин — 160 хуу күүсеткеннер.

Ажылдың чедиишкиннериң улам быжыглавышаан, сентябрьда бүдүрүлге талазы-биле оон-даа бедик көргүзүглерлиг болурунга коллектив бүзүрелдиг ажылдап турар.

А. САННИКОВ.

УЛУС ДЕМОКРАТИЯЗЫНЫҢ ЧУРТТАРЫНДА

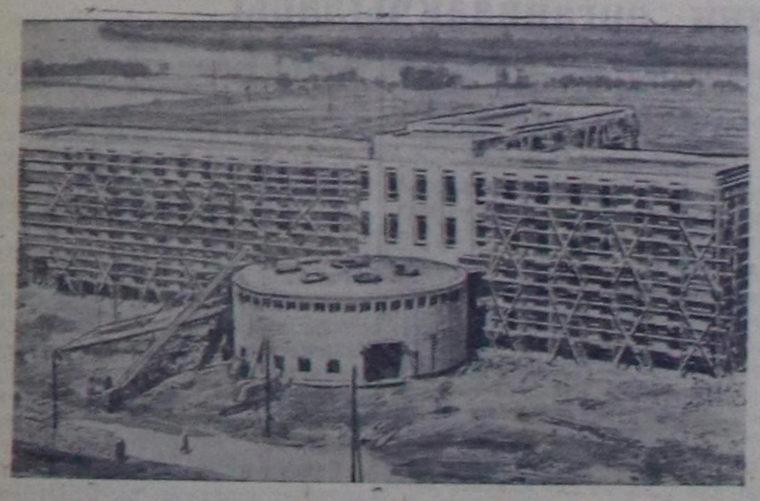

Венгр Улус Республика. Дунай хемниң эриинде чуртта эң улуг Сталин аттыг металлургия комбинадын тудуп турар. Оон-биле кожа Сталинварош деп чаа хоорай база калбарып турар. Мында чаагайжыдыр туттунган чуртталга бажыңнары болгаш культура-амыдыралдың албан черлериниң тудуглары туттунуп турар.

Чурукта: Сталинварош хоорайда поликлиника бажыныың тудуу.

СЭТА-ның пресслишези.

Төп-Мурнуу Кыдаттың көдээ ажыл-агый чедиишкини

ПЕКИН. Төп-Мурнуу Кыдаттың көдээ ажыл-агыйының механизациязының айтырыгларының талазы-биле конференцияның Төп-Мурнуу Кыдатка болганының дугайын «Женьминьжибао» солун медээлээн. Конференция болза, механизацияның, суггарылганың, көдээ ажыл-агыйның хоралакчылары-биле демиселдиң айтырыгларын болгаш 1953 чылдан 1957 чылга чедир үениң дургузунда көдээ ажыл-агыйны чаа чепсек-херекселдериниң бүдүрүп үндүрүлгезиниң дугайын чугаалашкан болгаш ол ышкаш 1953 чылдың тодаргай планын ажылдап кылган.

Төп-Мурнуу Кыдатта суггаттыг черниң шөлү 1 682 800 му (бир му 0,06 га-биле ден) чедип турар. База 16 миллион му чер суггартынып болур. Суггарылганың улам ыңайгы хөгжүлдези болгаш экижидиишкини чоокку ийи чылда тараанның дүжүттүүн ортумаа-биле 35—50 хуу бедилеринге арганы бээр. Чуртта саңхөө, экономнуг байдалдың үндезин экижидилгези, Төп-Мурнуу Кыдатта чурт үлетпүрүнүң хөгжүлдези механизацияның планныг хөгжүлдезинге суг үндүреринге болгаш суггарылгага кайгамчык чаагай байдалды тургускан. Чижек медээ ёзугаар алырга, 30 560 000 муң шөлге механизастатынган суггарылганы ажыглаар, 2 300 000 муң шөлге сугнуң механизасчыткан үндүрүлгезин кылыр. Ынчангаш суг насостары ниитизи-биле 500 000 аът күжүн хереглеп турар. 1953 чылдың марттан октябрыга чедир ниити күжү 15 000 аът күштүг суг насостарын, 1957 чылда 200 000 аът күштүг насостарны ажыглаага киирген турар болгаш тургускан турар. Ол чорук 12 миллион му шөлге суггарылганы болгаш суг үндүрүлгезин механизасчыдарынга арганы бээр.

(СЭТА).

Польшада суг күжү-биле ажылдаар улуг электри станциязын ажылдадып эгелээн

ВАРШАВА. Сентябрь 4-те Польшада эң улуг суг күжү-биле ажылдаар Людвик Варынский аттыг электри станциязының байырлыг ажылдадып эгелээшкини болган.

Станцияның байырлалдыг ажылдадып эгелээшкининге энергетика министри Болеслав Ящук, ССРЭниң Польшада садыг төлээлекчизи Д. Казюков, а ол ышкаш фабрикаларның болгаш заводтарның, чер ажыл-агыйының болгаш бүдүрүлге кооперативтериниң воеводстоларының хөй санныг төлээлери киришкен.

Митингиге чүве чугаалаан энергетика министри Ящуктуң демдеглээни болза, суг күжү-биле ажылдаар станцияның тудуушкуну болгаш ону ажылдадып эгелээн чорук болза, Польша Улус Республиканың социализм үндезиннерин тургузар алды чыл планын боттандырарынга Совет Эвилелиниң хүн-бүрүде улуг дузаламчызының дугайында фактыларының бирээзи болур.

Митингиге чүве чугаалаан кижилерниң демдеглээни болза, дайын мурнунда үеде 4 миллиард киловатт-шак хирени ажылдап үндүрүп турган польша энергетика үлетпүр амбо үеде 12 миллиард киловатт-шак электри энергиязын ажылдап үндүрүп турар. Энергетика үлетпүрү алды чыл планының төнчүзүнде польша индустрияның дүрген өзүп турар хереглелин долузу-биле хандырар болгаш чурттуң бүгү суурларының 50 хуузун электрижидерин болдурар.

Ол митинг польша-совет найыралдың чырыткыланчак көргүзүү кылдыр хуулган. Польша улустуң удуртукчузу Болеслав Берутка алдар болдурган, улуг Сталинга алдар болдурган адыш-часкаашкыны үр үеде үргүлчүлеп турган.

(СЭТА).

Чехословакияда орус дыл өөредилгези

ПРАГА. Орус дылдың улусчу курстарынга дыннакчыларның эйлчеглиг хүлээп алышкынын таварыштыр чехословак-совет найыралдың эвилелиниң төп комитеди, Чехословакияның Культура болгаш информация Министерствозу-биле кады кыйгырыг үндүрген. Ол кыйгырыгда чугаалап турары болза:

Делегейде карачаңгыс социалистиг күрүне—Совет Эвилелиниң дуржулгазы болза, бистиң чуртувуска социализм тургузары дээш демиселге үнелеп четпес дузаламчы болур. Чаа ёзу-биле ажылдаарын болгаш өөренирин улустарның гениилиг башкызы Генералиссимус Иосиф Виссарионович Сталиндан, маадырлыг совет улустан, коммунизмниң улуг тудугларының тургузукчуларындан, стахановчулардан болгаш мастерлерден, эртемденнерден болгаш уран-түүл ажылдакчыларындан өөренип ап турар бис. Бүгү-эвилелдиң Коммунистиг большевиктер партиязынга баштаткан коммунизмче тиилетирбес одуктап бар чыдар бодувустуң совет өөнүктеривистиң бай дуржулгазын өөренип турар бис, база ам-даа хөй-бү өөренип алыр бис. Делегей дылы болуп турар орус дылды билири биске маңаа дузалап турар. Орус дылды билир чорук болза, орус улустуң болгаш өске-даа совет улустарның культура талазы-биле байлакшылдарын биске чоокшуладыр. Ол болза, билигни шуут-ла совет номнардан ап өөренир, хөй түүлдерни эң эки болгаш чиик кылдыр кылып үндүрериниң аргазын биске берип турар болгаш бистиң чуртувуска социализмни тургузарынга база бүгү-ниитиниң тайбын дээш демиселинге бистерге дузалап турар.

(СЭТА).

Герман Демократтыг Республикада техниктиг кадрлар белеткели

ВЕРЛИН. Информация веломствозунуң медээзин ёзугаар алырга, Герман Демократтыг Республиканың Министрлер Чөвүлели сентябрь 4-те болган чөвүлел хуралында техниктиг болгаш бойдус-эртемнериниң салбырларынга, университеттерге болгаш институттарга студентилерниң санын көвүдедири-биле чамдык хемчеглерни үндүрер деп шиитпирлээн. 1952—1953 өөредилге чылында Герман Демократтыг Республикага студентилерниң саны 12 мундан 14990 кижи чедир өзер. Оларның иштинден 7900 кижи техника болгаш эртемниг бойдус билиниң талазы-биле билиглерни шингээдип алырлар. Ажылчын-тараачын факультеттерге өөрсүр студентилерниң саны 3500-тен 4500 кижи чедир өзер.

(СЭТА).

Францияның компартиязының ТК-зының пленуму

ПАРИЖ. Сентябрь 3-те Парижтиң чоогунда Монтрейни хоорай эрге-чагыргазының бажыңынга Францияның коммунистиг партиязының Төп Комитединиң пленуму ажытынган.

«Тайбың камгалалынга улус масаларны катыштырарының талазы-биле Францияның коммунистиг партиязының ажыл-чорудулгазының дугайы» деп илеткелди Жак Дюкло кылган.

Удавас, чоокку үеде Францияже Морис Торезтиң ээп келириниң дугайында Дюклонуң дыннадыы диңмиттиг болгаш үр адыш часкаашкыны-биле ужурашкан.

(СЭТА).

Японияның национал хосталгазының демократтыг Чаңгыс-аай фронтузунуң соңгулда программазы

ТОКИО. Ам болур парламент соңгулдалары-биле холбаштыр Японияның Коммунистиг партиязының төп удуртур органы болза, национал хосталганың демократтыг чаңгыс-аай фронтузунуң мооң адаанда соңгулда программазын парлап үндүрген:

1) Чаңгыс талалыг тайбың керээзин, «айыыл чок чоруктуң» америк-япон «пактызын», административтиг дугуржулганы күш чок болдурары; балыктаарының америк-япон дугуржулгазын күш чок болдурары, Потсдам декларациязын боттандырары.

2) Совет Эвилелиниң болгаш Кыдат Улус Республиканың киржилгези-биле бүгү талалыг тайбың керээзин чарары, беш улуг күрүнелериниң аразынга Тайбыңның Пактызын чарары.

3) Катап чепсегленишкинге болгаш нацияны даштыкы кижилерниң хөлезиленикчилери кылырынга удурланыры, шериг базаларын узуткааары, эжелеп чагырарының бүгү шериглерин үндүрери.

4) Деңгерелиг болур чоруктуң болгаш бот-боттарынга ажыктыг болур чоруктуң принципинге үндезилээш, бүгү чурттар-биле хостуг садыг харылзаазы.

5) Патриотчу шимчээшкиниң болгаш тайбың камгалалының шимчээшкининиң хосталгазы, «хоралакчы ажыл-чорудулганы болдурбас дугайында хоойлуну» күш чок болдурары, бүгү-ниити ажыл соксадыышкыннарын хоругдаар болгаш чыскаалдарны контрольдаар дугайында хоойлу үндүрүлгезинге удурланыры, соңгулда хоойлузунуң дорадап турарынга удурланыры, конституцияны багай талазынче эде көөрүнге удурланыры, биче националдарны бастып дорамчылаарынга удурланыры.

6) Улустуң амыдырал деңнелин бедидери, дайын сорулгаларынга ажыглатынып турар аар үндүрүглерни чок кылыры, өртектерни чиигедири, национал культураны камгалаары.

7) Черни күш-ажылчы тараачыннарга бээр. Тараачыннарны болгаш балыкчыларны феодалдыг ёзу-биле мөлчүп, бастырынга удур, тараачыннарны черлериндан сывырып турарынга удур, ристи албадал-биле дужаадырынга удур, көдээ ажыл-агый продуктуларынга чогуур өртектерни тургузары дээш, тараачыннарга болгаш балыкчыларга эргежок чугула хөреңгилерни бээри дээш.

8) Сес шактыг ажыл хүнү дээш, ажыл чокталыр чорукка удур, күш-ажылды мөлчүүр чорукка удур, амыдырап болурунуң эң бетики аргазын хандырар, ажыл төлевилин тургузары дээш, социал камгалалдың долу системазын тургузары дээш.

9) Тайбың үлетпүрүнүң хостуг хөгжүүрү дээш, дайын үезиниң хевири-биле экономиканы контрольдаар чорукка удур, чепсек бүдүрүлгезинге удур, электри энергиязының болгаш рыноктарның материалдыг хөреңгилерин үлетпүр ээлерине болгаш садыгжыларга быжыглап камгалаары.

10) Либералдарның чазаан, национал өскерликчи чоруктуң чазаан дүжүрери дээш, национал хосталганың түр чазаан тургузары дээш.

(СЭТА).

АКШ-та соңгулдаларның мурнуу чарыында

НЬЮ-ЙОРК. АКШ-тың камгалал министри Ловеттке чагаа чоруткаш, даштыкыда америк солдаттарга радио дамчыштыр чүве чугаалаар арганы меңээ база Эйзенхауэр болгаш Стивенсон-биле бир дөмей бээрин дилээн мен деп депшилгелиг партияның президентиге кандидады Холлинэн парлалга төлээлекчилеринге медеглээн.

Бодунуң чагаазында Холлинэниң медеглээни болза:

«Бис Кореяда дайынны чүге чорудуп турар бис, база ол кажан доостурул» деп бүгү америк солдаттарның мурнунда турар ол кол айтырыгны соңгулда кампаниязындан кызып үндүрер деп Эйзенхауэр биле Стивенсон дугуржуп алган болганда, депшилгелиг партия дайын дугайында айтырыг талазы-биле чогумчалыг шиитпирлерниң бирээзин шилип алырын саналдап турар деп чүвени шериг албанында турар бистиң солдаттарывыс, далайжыларывыс, ужудукчуларывыс болгаш хереэженнеривис билген турары мырыңай эргежок чугула.

Катышкан Штаттарның оралакчы президентизинге негр хереэженни Американың төөгүзүнде бир-ле дугаар депшидип турарын дыннаар арганы негр солдаттарга бээр херек... Боттарының бадылаашкыннарын кым дээш бээрин шиитпирлээрде билип алыр ужурлуг фактыларны америк солдаттарга таныштырар карачаңгыс арга ол-дур».

«Дейли Уоркер» солуннуң корреспондентизинин Индианнопилистен дыннадып турарын ёзугаар алырга, президентиниң болгаш оралакчы президентиге депшилгелиг партияның кандидаттары Холлинэн болгаш Басстың аттарын Индиана штатта кандидаттар бюллетенинге киирерінге негетинер эргежок чугула хол үжүктерин чыып алырының нормазын ажырганын депшилгелиг партияның Индиана штатта организациязы чарлаан. Кандидаттар депшидер дугайында негелде бижиктиң адаанга 11 муң хол үжүктерин депшилгелиг партия Индиана штаттан чыып алган, штаттарның хоойлулары чүгле 7900 хол үжүктерин негеп турар.

Техас, Нью Мексико болгаш Кентукки штаттарның соңгулда хоойлуларының бүгү негелделерин депшилгелиг партия күүсеткен деп «Нейшнл гардиан» солун дыннаткан. Ынчангаш депшилгелиг партияның кандидаттары 18 штаттарда соңгулда бюллетеньнеринге кирер болганнар.

(СЭТА).

АКШ-тың Иранда чимзениишкини

ВЕНА. «Дер абенд» солун Лондондан алдынган мооң адаанда дыннадыгны парлаан:

Иранның шериг министри чораан Ездан-Пенахтың америк төлээлекчилер-биле хууда чорудуп турар чугаалажыышкыннарының дугайында Вашингтонда британ элчин Оливер Фрэникстиң илеткелин Лондоннуң политиктиг бөлүктери канчаар-даа аажок сонуургап турар. Сөөлгү америк саналдардан Мосаддыктың ойталап каапкаының соонда ол илеткелди онза ужур-дузалыг деп көрүп турар. Иранның, Турцияның болгаш Пакистанның кызыгаар районнарында америк боо-чепсекти мөөннеп турар чорук политиктиг байдалды күш-биле өскертип тургаш, бодунуң Иранда эрге-ажыктарын ол хевээр артырарын хандырар деп АКШ-тың бодалдарының дугайын херечилеп турар деп бодалды ол илеткелде илереткен.

Сирияга полковник Аншеклиниң болгаш Египетке генерал Нагибтиң ажыглап турган методтарын (күрүне эргилделериниң дугайын чугаалап турар — **Ред.**) Иранга ажыглаарын американнар күзеп турар боор деп Вашингтонда британ элчин айтып турар.

Иранның шериг министри чораан Ездан-Пенах болза, иран армияның офицерлери чораан элээн хөй кижилерни, ооң иштинде Захеди, Хакими болгаш Сеид Зия-ед-дин оларны политиктиг бөлүк кылдыр катыштырып турар. Ол бөлүк шахтың (хаанның) деткимчезин ап турар. Оон аңгыда Ездан-Пенах болза шеригниң янзы-бүрү хевирлериниң офицерлериниң болгаш Мурнуу Иранның чамдык аймактарының баштынчыларының аразында талалакчыларлыг болуп турар болгаш америк албан черлериндан дыка хөй акша хөреңгини ап турар.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыннадыы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязының Кол командылалының сентябрь 6-да медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң деткимчези-биле америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын чорударын үргүлчүлеп турар.

Сентябрь 6-да адыгжы-анчылар дайзынның ийи самолёдун аңдара аткан болгаш бир самолётту үрей аткан.

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязының Кол командылалының сентябрь 7-де медээлээни болза:

Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектери-биле кады эрткен хүннүң дургузунда фронтуларның тус-тус участоктарынга ол черлеринге ужур-дузалыг тулчуушкуннарны чоруткан.

Адыгжы-анчыларның отрядтары дайзынның үш самолёттарын аңдара аткан.

(СЭТА).

Кореяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизинин Кэсондан медээлеп турары болза, Кореяда тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарны кылып турар төлээлериниң долу составтыг сентябрь 4-те болган хуралынга корей болгаш кыдат таланың кол төлээзи генерал Нам Ириң айытканы болза, тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганың бүгү төлевилели таарыштыртынган чүве төлээде тайбыңчыдылганың күштүг болуру-биле туттурган шериглериниң даңзызын хынап көөрү чугула болгаш 1925 чылда Женева конвенциязында көрдүнгени ёзугаар болгаш дугуржулганың төлевилелиниң туттурган шериглерни чуртунче дедир чандырарынга хамааржып турар кезээн ёзугаар туттурган шериглерни чуртунче дедир чандырары чугула.

Нам Ириң чугаалааны болза, туттурган шериглерни дайынга киириштирер болгаш дайынны узамдыктырып, калбартыр сорулга-биле хөй санныг туттурган шериглерни Ли Сын Манга болгаш Чан Кай-шиге дамчыдып бээрин оралдашкаш, американнар болза, туттурган шериглер дедир чанарын күзевейн турарлар деп меге үүлдү кылып турар.

Америк тала ам-даа бир неделяда чапсарлаашкыны кылырын саналдаан. Дараазында хурал сентябрь 12-де болур.

(СЭТА).

Нефть дугайында айтырыгның талазы-биле англи-америк саналдарны Иранның хөй-ниитизи хүлээп албайн турар

ТЕГЕРАН. Тегеран радиозунуң дамчыдып турарын ёзугаар алырга, нефть дугайында айтырыгның талазы-биле англи-американың кады кылган саналдарынга хамаарыштырган мурнуку үүлүнде «Бахтаре Эмруз» солуннуң бижип турары болза, ол саналдар азия улустарынче албадаашыкынны кылыр сорулганы салып турары маргылдаа чок. Ол чорук чүгле Чөөн чүкте өзүп турар национал-хосталгалыг шимчээшкинни кошкадыр эвес, харын нацияларның сонуургалдарынче кым холгаарлап турар болдур, оларны көөр хөөн чок чорукту күштелдирип турар деп солун айтып турар.

Иранның нефть байлаан бүдүн чартык чүс чыл дургузунда оорлап турган англи-иран нефть компаниязының соонда чурттуң бүгү иштики херектеринге киржип турган даштыкы улустарны үндүр сывырары-биле, база политиктиг болгаш экономнуг хамаарышпас чорукту чедип алыры-биле бодунуң нефтизин национализастаар деп иран улус шиитпирлээн.

Черчилль биле Трумэнниң кады кылган саналдары Иранның хөй-ниитизиниң сеткил-бодалын онзазы-биле дүвүреткен. Ол саналдар нефть талазы-биле бергедээшкиннерни чазып турар эвес, харын оларны уламна берге байдалга киирип турар.

Иран улус нефтини национализастаар дугайында хоойлунуң тос пунктуларының чаңгызын-даа өскертип солуурун күзевейн турар.

«Сласатема» солун нефть айтырыының талазы-биле англи-америк саналдарга үүлдү база хамаарыштырып турар. Солуннуң сөзү-биле алырга, нефть садыгжылары Америка болгаш Англия аразында лугуржуп чугаалажып алган болгаш Ортаакы Чөөн-чүктүң нефть курлавырларын үлежип алыры-биле бот-боттарынга чамдык чиигедилгелерни кылган болуп турар.

«Эттелаат» солуннуң бижип турары болза, бир неделя дургузунда чугаалажыышкыннар болган соонда херектериниң ёзулуг шын байдалы билдине берген. Англи-америк саналдарны хүлээп албазының дугайында премьер-министриниң чугаазын иран улус бүгү байдалдарда деткип турар. Улустуң салым-чолунга таарышпайн турар нефть дугайында айтырыгның талазы-биле англи-америк саналдарга Иранның хөй-ниитизи канчап-даа чөпшээрешпестер.

(СЭТА).

Перуда пөс-таавычыларның ажыл-соксадыышкыны

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк таймс» солуннуң корреспондентизинин Лимадан медээлеп турары болза, Перуга 35 муң пөс-таавычыларның ажыл-соксадыышкыны бүгү чуртта 56 бүдүрүлгелериниң ажылын соксаткан. Ажыл соксатканнар «Перу Лана» бүдүрүлгениң фирмазының удуртукчузун ажылындан дүжүрерин негеп турарлар. Чүге дээрге, ол кижи ажылчын кижини кандыг-даа чылдагаан чок черге фабрикадан үндүрген.

(СЭТА).

Тироль̀да дайынга белеткел

ВЕНА. «Дер Абенд» солуннуң медээлеп турары болза, Бэрыын Австрияда француз эжелел эрге-чагыргалары Тирольга танка кезээниң боодалга өөредилгезиниң черин кылыр деп шиитпирлээн. Ол сорулгага ажыглаары-биле француз эжелел шериниң командылалы Обермиинг районда 40 гектар шөлдүг черниң участогун хавырар деп турар. Ол черден австри тараачыннарны үндүрүп чорудуптар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор Ф. А. ТОЛГАР-ООЛ.

1952 чылдың 4 кварталында областың „Шын“ солунунуң

чагылгазын хүлээп алыры үргүлчүлеп турар.

ЧАГЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ:

Үш айда 15 рубль.

Неделяда 5 үнер.

Чагылганы Тыва областың бүгү харылзаа конторалары, салбырлары болгаш агентилери хүлээп ап турар.

Ол ышнаш областың

«ТУВИНСКАЯ ПРАВДА»,

«МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ — ТЫВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ»,

«СЫЛДЫСЧЫГАШ»

солуннарының чагылгаларын хүлээп ап турар.

СОЮЗПЕЧАТЬ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура амыдырал болгаш уран-түүл киллистериниң —3—88; харыысалгалыг секретарының 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң —3—68, иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б01595.

Облкүүскомнуң типографиязы.